

**Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky
Odbor Parlamentný inštitút**

**Edícia: Porovnávacie analýzy
13/2025**

Rodinné podnikanie v Európskej únii

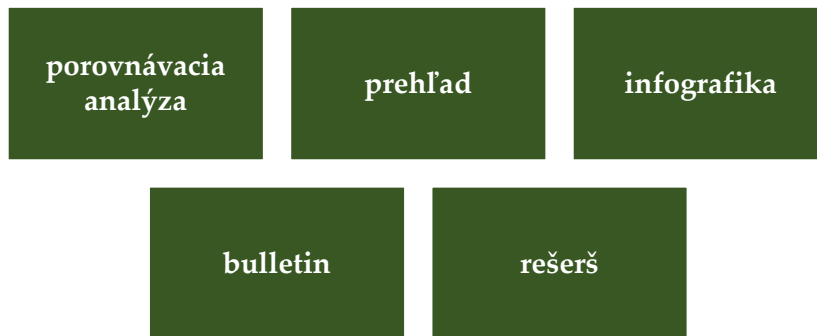
Veronika Lipková

**Bratislava
máj 2025**

Postavenie odboru Parlamentný inštitút definuje § 144 zákona NR SR č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky, podľa ktorého Parlamentný inštitút plní informačné, vzdelávacie a dokumentačné úlohy súvisiace s činnosťou NR SR a jej poslancov. Súčasťou odboru je aj oddelenie Parlamentná knižnica a oddelenie Parlamentný archív.

V rámci informačnej činnosti odbor Parlamentný inštitút vydáva spravidla tieto informačno-analytické materiály:

V oblasti vzdelávania Parlamentný inštitút zastrešuje úvodné inštruktážne semináre najmä pre novozvolených poslancov, účasť Kancelárie NR SR na parlamentnej rozvojovej spolupráci určenej pre zahraničné parlamenty, stážový program pre študentov vysokých škôl, ako aj ďalšiu vzdelávaciu, prednáškovú a publikačnú činnosť.

Rodinné podnikanie v Európskej únii

Anotácia

Štúdia mapuje oblasť rodinného podnikania na úrovni EÚ ako celku a takisto vo vybraných členských štátoch, a to najmä z hľadiska definovania rodinného podniku, existencie príslušnej právnej úpravy a pomenovania aktuálnych výziev, ktorým tento sektor čelí. V neposlednom rade ponúka aj základný kvantitatívny prehľad o rodinných podnikoch a farmách v EÚ.

Kľúčové slová

podnikanie, rodinný podnik, rodinná farma, rodinná nadácia, generačná výmena, nástupníctvo, rodina, vlastníctvo

Family business in the European Union

Abstract

The study maps the family business sector at the EU level as a whole, as well as in selected member states. It focuses on key aspects such as the definition of family businesses, the presence of relevant legislation, and the current challenges facing the sector. Additionally, it provides a fundamental quantitative overview of family businesses and farms across the EU.

Keywords

business, family business, family farm, family foundation, generational transfer, succession, family, ownership

Vypracovala: Ing. Veronika Lipková, odbor Parlamentný inštitút

Schválila: PhDr. Natália Petranská Rolková, PhD., riaditeľka PI

Materiál slúži najmä pre poslancov Národnej rady Slovenskej republiky a zamestnancov Kancelárie NR SR a nemôže v plnej miere nahrádzať právne alebo iné odborné poradenstvo v danej oblasti. Zverejňovanie materiálu je možné iba so súhlasom odboru Parlamentný inštitút a autorov. Údaje, použité v materiáli, sú aktuálne k dátumu jeho zverejnenia. Materiál neprešiel jazykovou úpravou.

Obsah

Úvod.....	5
1. Rodinné podnikanie v EÚ.....	6
1.1 Rodinné podniky	6
1.2 Rodinné farmy	13
2. Právna úprava a súčasný vývoj rodinného podnikania vo vybraných štátoch EÚ	15
2.1 Slovensko	15
2.2 Česká republika	20
2.3 Poľsko.....	24
2.4 Rakúsko.....	28
2.5 Malta.....	32
2.6 Dánsko.....	37
2.7 Švédsko	38
2.8 Holandsko.....	39
Zhrnutie.....	42
Zdroje.....	43

Úvod

Rodinné podnikanie v sebe spája tri základné zložky: rodinu, podnikanie a vlastníctvo, pričom práve vzájomný pomer týchto prvkov je základom pre definovanie formy rodinného podnikania a jej súvisiacej právnej úpravy.

Cieľom tejto štúdie je ponúknuť základný prehľad o súčasnom vývoji v oblasti rodinného podnikania z hľadiska definície rodinného podniku, existencie príslušnej právnej úpravy a pomenovania aktuálnych výziev, ktorým tento sektor čelí. Súčasťou materiálu je aj základný kvantitatívny prehľad o rodinných podnikoch a farmách v EÚ.

V prvej kapitole sa zameriame na túto problematiku na úrovni EÚ, v druhej kapitole sa jej budeme bližšie venovať na úrovni vybraných členských štátov EÚ, s dôrazom na existenciu a opis konkrétnej právnej úpravy o rodinných podnikoch v danom štáte.

Keďže v žiadnom zo škandinávskych štátov v súčasnosti neexistuje jednotná právna úprava ani definícia rodinných podnikov, spomedzi nich sme ako príklad zvolili Dánsko a Švédsko, ktoré sa v roku 2024 umiestnili na čele „Rebríčka z pohľadu rodinných podnikov“ (viac kap. 2.5). Ďalej sme medzi štáty, ktoré sú predmetom tejto štúdie, zaradili Maltu považovanú v rámci EÚ za priekopníka v oblasti legislatívnej úpravy rodinného podnikania, a Holandsko, keďže ako jeden z mála štátov zaviedlo pravidelný zber štatistických údajov o rodinných podnikoch. V neposlednom rade spomenieme aj súčasnú právnu úpravu rodinných podnikov na Slovensku, spolu s jej hodnotením zo strany slovenskej podnikateľskej obce.

Z hľadiska použitých zdrojov sme v prvej kapitole primárne vychádzali z materiálov vypracovaných pre účely Európskej komisie, z údajov Eurostatu, ako aj z dostupných analýz a prieskumov, vzniknutých v spolupráci s medzinárodnými, ale aj národnými asociáciami, ktoré reprezentujú rodinné podniky. V druhej kapitole nám ako primárny zdroj informácií slúžila platná legislatíva daných štátov, ako aj informácie a usmernenia zverejnené ich štátnymi inštitúciami. Sekundárne sme sa „inšpirovali“ vypracovanými odpoveďami jednotlivých štátov v rámci požiadavky Európskeho centra pre parlamentný výskum a dokumentáciu (ECPRD) č. 4888 *Sociálne hospodárstvo, rodinné podniky a oslobodenie študentov od platenia odvodov*¹.

¹ Požiadavka ECPRD č. 4888 Sociálne hospodárstvo, rodinné podniky a oslobodenie študentov od platenia odvodov (uzavretá databáza), november 2021. Dostupné po prihlásení: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/656934>

1. Rodinné podnikanie v EÚ

1.1 Rodinné podniky

Definícia rodinného podniku

Na úrovni EÚ nie je k dnešnému dňu prijatá právne záväzná definícia rodinného podniku. Európska komisia uvádza za určujúce pri zedefinovaní rodinného podniku splnenie nasledujúcich kritérií²:

1. Väčšinový podiel hlasovacích práv patrí jednej alebo viacerým fyzickým osobám, ktoré podnik založili alebo nadobudli podiel na jeho základnom imaní, alebo manželovi/manželke, rodičom, deťom alebo priamym dedičom detí takejto osoby alebo osôb.
2. Väčšinový podiel hlasovacích práv je realizovaný priamo alebo nepriamo.
3. Na riadení podniku sa oficiálne podieľa aspoň jeden zástupca rodiny alebo príbuzných.
4. Kótované spoločnosti spĺňajú definíciu rodinného podniku, ak osoba, ktorá podnik založila alebo ho získala do vlastníctva (prostredníctvom podielu na základnom imaní), alebo jej rodina či potomkovia, vlastní 25 % hlasovacích práv vyplývajúcich z ich podielu.

Uvedené kritériá vychádzajú z odporúčaní expertnej skupiny pre rodinné podniky a sú súčasťou *Záverečnej správy expertnej skupiny o rodinných podnikoch*³ ešte z roku 2009. Takáto definícia v sebe zahŕňa 3 základné zložky, prostredníctvom ktorých sa vymedzuje rodinný podnik, a to rodinu, podnikanie a vlastníctvo. Samotná forma podnikania, ani jeho rozsah pritom nie sú určujúce. Do tejto kategórie môžu spadať aj firmy s jedným vlastníkom za predpokladu, že existujú v právnej forme, ktorú možno previesť.⁴

Prvotným cieľom sformulovania jednotnej definície rodinného podniku na pôde EÚ je stanovenie spoločného základu na získavanie údajov, porovnateľných na úrovni EÚ, o oblasti rodinného podnikania, čo sa doposiaľ nepodarilo.

Rodinné podniky v číslach

Štatistické dáta o rodinných podnikoch v EÚ, ktoré by boli získavané na pravidelnej báze, nie sú momentálne dostupné. Registre hospodárskej činnosti v členských štátoch EÚ neobsahujú jednotnú kategóriu rodinného podniku a práve aj „široko“ naformulovaná definícia rodinného podniku z dielne Európskej komisie sa javí ako jedna z prekážok pri získavaní relevantných údajov⁵.

² Európska komisia: Rodinný podnik. Dostupné (v angličtine) na:

https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-fundamentals/family-business_en

³ Európska komisia: Záverečná správa expertnej skupiny o rodinných podnikoch, 2009. Dostupná (v angličtine) na: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/10388/attachments/1/translations>

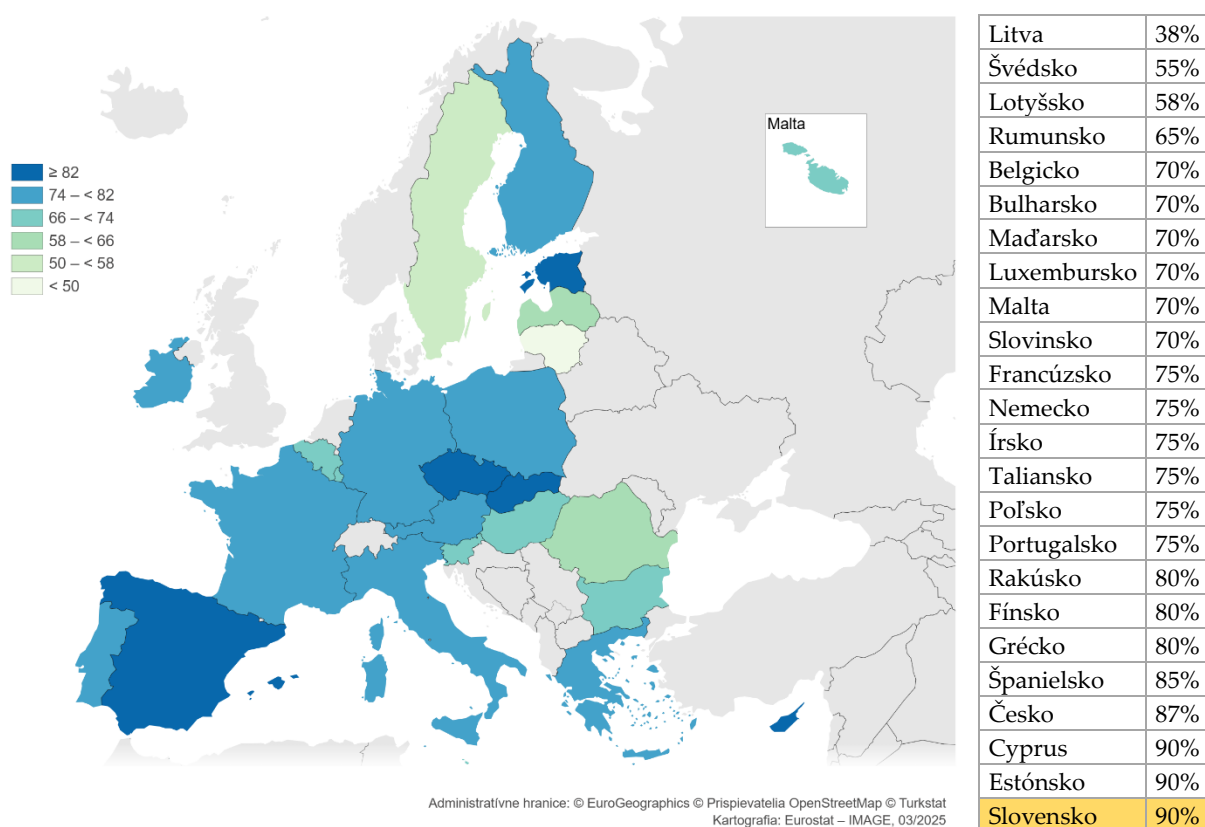
⁴ Tamže, s. 10.

⁵ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Rodinné podniky v Európe ako zdroj oživenia hospodárskeho rastu a lepších pracovných miest“ (2016/C 013/03), body 3.5-3.8. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015IE0722>

Vo všeobecnosti sa uvádza, že v rámci EÚ tvoria rodinné podniky viac ako 60 % všetkých spoločností⁶, čo predstavuje 40 % – 50 % všetkých pracovných miest⁷.

Organizácia *Európske rodinné podniky*⁸, ktorá združuje národné asociácie zastupujúce dlhodobo fungujúce rodinné podniky vrátane malých, stredných a väčších spoločností v členských štátoch EÚ, uvádza nasledovný podiel rodinných podnikov na celkovom počte firiem vo vybraných členských štátoch EÚ (obr. 1).

Obr. 1: Rodinné podniky vo vybraných štátoch EÚ, podiel na celkovom počte podnikov (v %)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov [European Family Businesses](#)

⁶ Európska komisia: Rodinný podnik. C. d.

⁷ Rakúsky inštitút pre výskum MSP (analýza pre Európsku komisiu): Prehľad relevantných otázok rodinného podnikania, 2008, s. 8. Dostupná (v angličtine) na:

<https://ec.europa.eu/docsroom/documents/10389/attachments/1/translations/en/renditions/native>

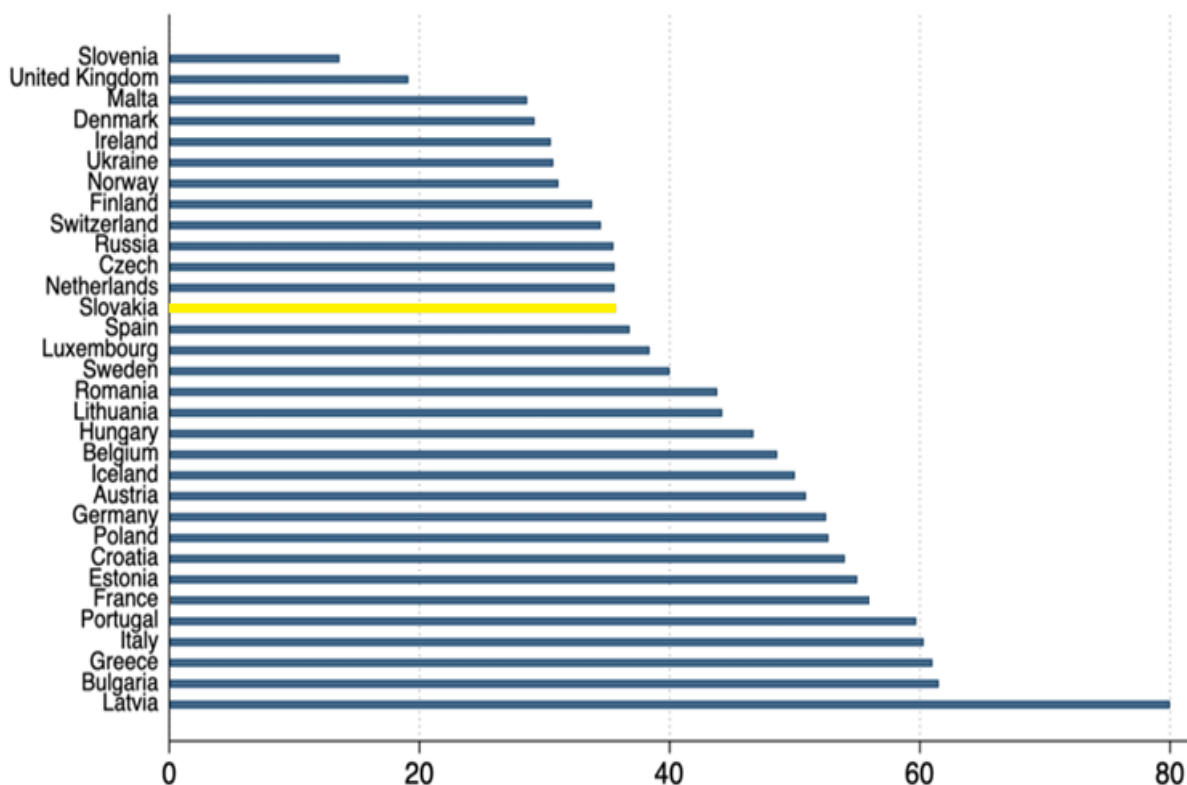
⁸ Webová stránka asociácie Európske rodinné podniky.

Dostupná (v angličtine) na: <https://europeanfamilybusinesses.eu/>

V prípade výlučne rodinných podnikov, ktoré sú kótované na burze, vedecký článok „Rodinné podniky po celom svete“⁹ uvádza, že na Slovensku predstavujú približne 36 % všetkých kótovaných spoločností (obr. 2).

Pozn.: V tomto prípade sa za kótovaný rodinný podnik považuje už podnik od hranice 20 % hlasovacích práv v rukách rodiny.

Obr. 2: Podiel kótovaných rodinných podnikov, v % vyjadrení zo všetkých kótovaných podnikov v danom štáte

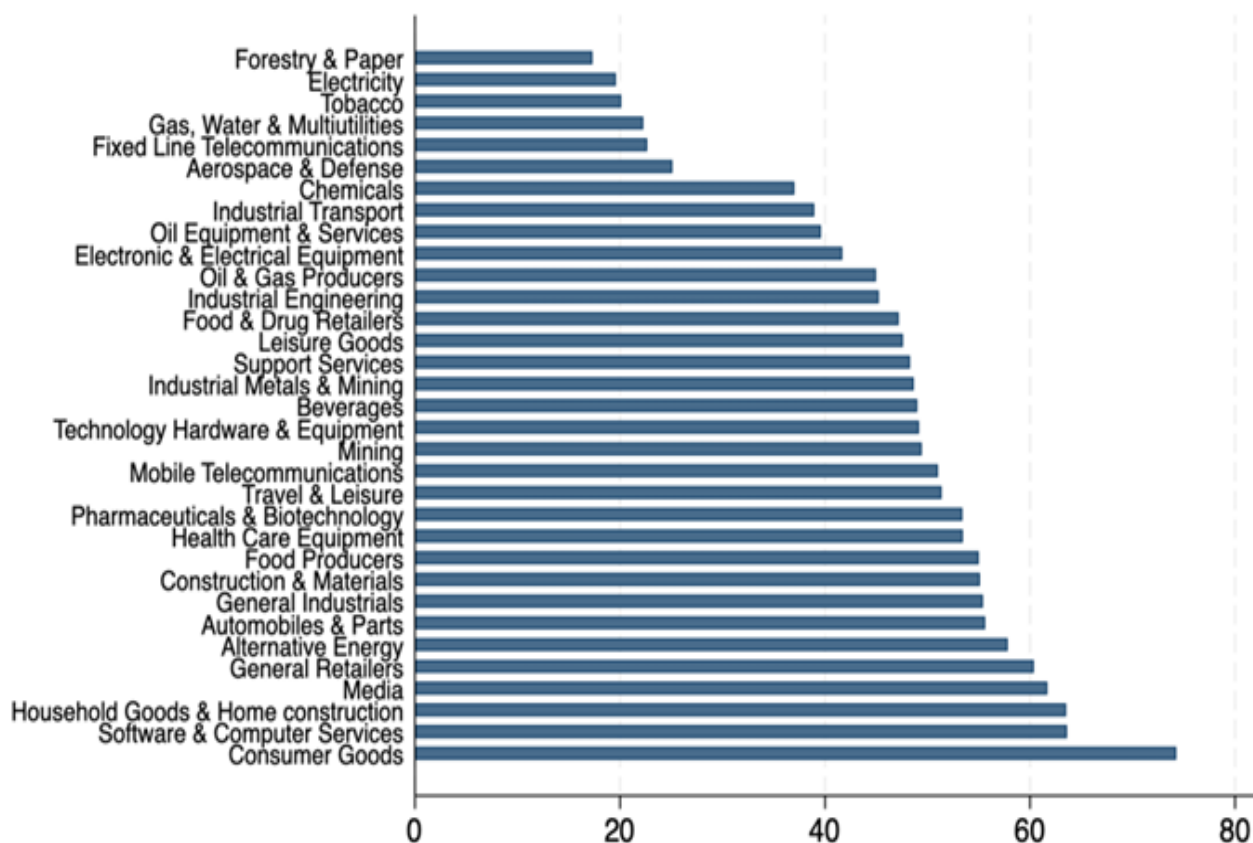

Zdroj: *Rodinné podniky po celom svete* (Univerzita Dauphine v Paríži), Aminadav, G., Papaioannou, E., 2020. *Corporate Control around the World*.

Táto štúdia takisto poukazuje na existenciu kótovaných rodinných podnikov v Európe naprieč rôznymi sektormi. Pritom ich najvýraznejšia prítomnosť sa prejavuje v sektore spotrebného tovaru, v IT, v mediálnom sektore a v priemyselnom sektore v štátoch so silnou výrobnou základňou (obr. 3).

⁹ Katedra rodinného podnikania (E. Ginglinger, F. Toubal), Univerzita Dauphine v Paríži: Rodinné podniky po celom svete, január 2024. Dostupné (v angličtine) na: https://dauphine.psl.eu/fileadmin/mediatheque/chaires/Entreprises_familiales/lettres_recherche/Chair_FF_Research_letter_Janv2024_ENG.pdf

Obr. 3: Celosvetový podiel kótovaných rodinných podnikov v jednotlivých odvetviach

Zdroj: *Rodinné podniky po celom svete (Univerzita Dauphine v Paríži)*,
Miroshnychenko et al., 2020 (Supplemental document).

Prieskumy o rodinných podnikoch

Na základe zverejnených výsledkov prieskumu rodinných podnikov, ktorý v roku 2023 uskutočnila poradenská spoločnosť PricewaterhouseCoopers¹⁰, prosperujú rodinné podniky v regióne strednej a východnej Európy aj napriek náročným hospodárskym podmienkam, a to aj v celosvetovom porovnaní. Konkrétne v poslednom finančnom roku (pred konaním prieskumu) zaznamenalo 83 % z rodinných podnikov v tomto regióne rast a len 5 % pokles tržieb, pričom celosvetovo zaznamenalo rast 71 % a pokles 8 % rodinných podnikov.

Ako najdôležitejšie priority na nadchádzajúce dva roky uviedli rodinné podniky v našom regióne:

- expanziu na nové trhy a do nových klientskych segmentov (57 %),
- zavádzanie nových produktov/služieb (49 %),
- zlepšovanie svojich digitálnych zručností (47 %),
- zvyšovanie zákazníckej lojality (45 %),
- zvyšovanie investícií do inovácií a výskumu a vývoja (37 %),
- zvyšovanie dôvery medzi svojimi zamestnancami (36 %).

¹⁰ PwC: Prieskum rodinných podnikov, stredná a východná Európa, 2023. Dostupné (v angličtine) na: <https://cee.pwc.com/2023-family-business-survey-in-cee.html>

Uvedený prieskum takisto potvrdzuje, že plánovanie nástupníctva sa pre mnohé rodinné podniky v strednej a východnej Európe stáva čoraz aktuálnejšou výzvou. Podľa zverejnených čísiel je v rukách prvej generácie 64 % z rodinných podnikov v tomto regióne (oproti 32 % celosvetovo), pričom mnohí podnikatelia z prvej generácie sa už vekovo blížia k sedemdesiatke.

Kľúčovými dlhodobými cieľmi rodinných podnikov v strednej a východnej Európe sú ochrana podniku ako najdôležitejšieho aktíva rodiny (stredná a východná Európa: 86 %, celosvetovo: 82 %), vytvorenie dedičstva (stredná a východná Európa: 78 %, celosvetovo: 67 %) a zabezpečenie toho, aby podnik zostal v rodine (stredná a východná Európa: 74 %, celosvetovo: 66 %). Napriek tomu len 69 % z rodinných podnikov v našom regióne má zavedenú súvisiacu riadiacu politiku alebo postup, akými sú: dividendová politika (35 %), dohoda akcionárov (31 %), závet/posledná vôľa (25 %), politika zamestnávania členov rodiny (20 %), predmanželská zmluva/dohoda (15 %), postupy v núdzových a nepredvídaných situáciách (15 %), stratégia spoločného rodinného kapitálu (14 %), plán riešenia konfliktov (13 %), rodinná ústava/protokol (12 %) alebo upravené vstupné a výstupné podmienky zo spoločnosti (9 %).

Prieskum poradenskej spoločnosti KPMG a združenia Európske rodinné podniky (z roku 2019)¹¹ na vzorke vybraných rodinných podnikov v celej EÚ, potvrdil, že pri nástupníctve vo vlastníctve rodinného podniku zohráva dôležitú úlohu aj emočná stránka, nakoľko pri zvažovaní prevodu vlastníctva označili rodinné firmy za najťažšie zvládnutie emocionálnych dopadov spojených so vzdávaním sa vlastníctva (37 %), až za ním nasledovala správa daňovej povinnosti/zafaženia (34 %) a financovanie prevodu vlastníctva (26 %).

V prípade výsledkov tohto prieskumu v rámci slovenskej vzorky¹² panovala medzi rodinnými podnikmi pri prevode vlastníctva na novú generáciu najväčšia neistota v súvislosti s riadením očakávaní financujúcich strán, ktoré nie sú z rodiny, nasledovalo zvládnutie právnych problémov a daňovej záťaže a riešenie prípadných konfliktov v rodine.

Hlavné výzvy rodinných podnikov

Európska komisia zaradila medzi hlavné výzvy, ktorým čelia rodinné podniky, nasledujúce oblasti:

- dôležitosť včasnej prípravy prevodu podnikov,
- prístup k financiam,
- daňové otázky,
- rodinné riadenie – zosúladenie rodinných pravidiel, vlastníckych pravidiel, pravidiel rodovej vyváženosti a obchodných aspektov,
- prilákanie a udržanie kvalifikovanej pracovnej sily,
- vzdelávanie v oblasti podnikania a špecificky v oblasti riadenia rodinných podnikov.

¹¹ KPMG, Európske rodinné podniky: Barometer rodinných podnikov v Európe, 2019. Dostupné (v angličtine) na: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2019/11/european-family-business-barometer.pdf>

¹² KPMG, Európske rodinné podniky: Barometer rodinných podnikov v Európe, Výsledky za Slovensko, 2019. Dostupné na: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/sk/pdf/2020/family-business-barometer-2019.pdf>

Prvej výzve, t. j. dôležitosti včasnej prípravy prevodu podnikov, a to konkrétne uľahčeniu prevodu podnikov v prípade mikro, malých a stredných podnikov, sa na európskej úrovni venovala aj pracovná skupina vyslancov MSP (*Network of SME Envoys*)¹³. Vo svojej publikácii z júna 2024 (*Hodnotenie rámcových podmienok pre prevody podnikov v členských štátoch EÚ*¹⁴) zhrnula nasledovné odporúčania pre členské štáty EÚ do 7 oblastí:

1. Zriadenie národného kontaktného bodu/fóra pre prevod podnikov s cieľom lepšie identifikovať potenciálne problémy spojené s prevodom podnikov a koordinovať aktivity na zlepšenie podnikateľského prostredia v tejto oblasti, vrátane možného vypracovania národných akčných plánov pre prevod podnikov.
2. Prehodnotenie platného fiškálneho, právneho a administratívneho rámca v tejto oblasti.
3. Identifikovanie dostupných zdrojov financovania pre podniky, najmä z hľadiska preskúmania možných obmedzení pri prístupe k financovaniu pri prevzatí podniku a eliminovania týchto obmedzení.
4. Budovanie širokých partnerstiev medzi národnými/regionálnymi správnymi orgánmi a organizáciami na podporu podnikania, ako aj vzdelávacími inštitúciami s cieľom navrhnúť a realizovať „mäkké“ opatrenia na uľahčenie prevodu podnikov (napr. poradenské/mentorské služby, školenia, online platformy na vyhľadávanie partnerov, dostupnosť informácií/nástrojov na zvyšovanie povedomia), pričom by sa mali využívať aj existujúce riešenia a osvedčené postupy vyvinuté v rámci rôznych projektov financovaných EÚ.
5. Pokračovanie digitalizácie obchodných registrov, keďže môžu byť dôležitým zdrojom dát v oblasti prevodu podnikov a tým prispieť k tvorbe politiky založenej na dôkazoch.
6. Nadviazanie partnerstva s podnikateľskými združeniami a/alebo akademickou obcou s cieľom koordinovať zber údajov o pripravovaných prevodoch (zvyčajne prostredníctvom prieskumov medzi majiteľmi podnikov).
7. Využitie existujúcich riešení a osvedčených postupov (uvedených v tomto dokumente) na vytvorenie/zlepšenie prostredia pre prevod podnikov, ktoré sú ľahko dostupné a odskúšané v iných štátoch a regiónoch v rámci EÚ.

Členské štáty EÚ môžu pri navrhovaní a realizácii potrebných reforiem/podporných systémov využiť Nástroj technickej podpory EÚ¹⁵ (*TSI – Technical Support Instrument*), ktorý poskytuje špecializovanú technickú expertízu na mieru.

¹³ Pozn.: Každý členský štát EÚ nominuje do tejto skupiny jedného vyslanca MSP (*SME Envoy*). Slovensko na tomto poste zastupuje toho času pán Gabriel Galgóci, generálny riaditeľ sekcie stratégie MH SR.

Viac na stránke EK (v angličtine): https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-strategy-and-sme-friendly-business-conditions/sme-envoys-network_en

¹⁴ Skupina vyslancov mikro, malých a stredných podnikov (*Network of SME Envoys*): Hodnotenie rámcových podmienok pre prevody podnikov v členských štátoch EÚ. Dostupné (v angličtine) na:

<https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/core/api/front/expertGroupAdditionalInfo/52032/download>

¹⁵ Európska komisia: Nástroj technickej podpory (*Technical Support Instrument*). Dostupné (v angličtine) na:

https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument/technical-support-instrument-tsi_en

Ako dobrý príklad v oblasti podpory rodinných podnikov pri plánovaní nástupníctva sa v spomínanom hodnotení uvádza medzinárodný projekt SPRING¹⁶, ktorého cieľom bolo analyzovať súčasný stav a ponúknuť rodinným firmám najnovšie metódy, ktoré by zároveň zodpovedali ich potrebám v danej oblasti. Jeho výsledkom je inovatívny praktický program odbornej prípravy pre rodinné podniky, praktické príručky o plánovaní nástupníctva pre školiteľov, ako aj pre majiteľov rodinných podnikov, mobilná aplikácia *Plánovanie nástupníctva* na samohodnotenie pre majiteľov a manažérov podnikov a voľne dostupná platforma elektronického vzdelávania.

V rámci projektov realizovaných v stredoeurópskom regióne (za účasti Česka, Chorvátska, Poľska, Rakúska a Slovenska) môžeme spomenúť projekt *ENTER-transfer (2017-2022)*¹⁷, zameraný na podporu nástupníctva rodinných firiem, a to takisto hlavne prostredníctvom vyvinutia inovačných nástrojov (ako napr. platformy na vyhľadávanie nástupcov alebo záujemcov o prevzatie spoločnosti, webovej aplikácie na zhodnotenie prípravy nástupníctva vo firmách), ako aj podpory a poradenstva v rámci prípravy a procesu nástupníctva v rodinnej firme. Projekt v rámci východiskového stavu identifikuje pri absencii riešenia podpory nástupníctva v rodinných podnikoch v tomto regióne vysoké riziko ukončenia podnikania rodinných firiem založených na začiatku 90. rokov (po páde komunizmu).

Spomedzi projektov, podporených z programu Erasmus+, môžeme uviesť projekt zameraný na kontinuitu rodinných podnikov v regióne Južná Ostrobotnia vo Fínsku¹⁸, a to prostredníctvom vytvárania podmienok pre deti ako budúcich nástupníkov v rodinnom podnikaní. Za týmto účelom bola vytvorená *Škola pokračovania (Continuing School)* s cieľom ponúknuť deťom možnosť pokračovania v rodinnom podnikaní ako legitímnu kariérnu voľbu a zároveň im poskytnúť potrebné zručnosti a nástroje pre prípadné nástupníctvo v rodinnom podniku. Druhým pilierom projektu je *Škola nákupcu (Buyer School)*, zriadená ako otvorená univerzita aplikovaných vied, bezplatná pre všetkých, ktorej zámerom je pritiahnúť záujem o podnikanie, ako aj o rozvoj podnikania prostredníctvom akvizície podniku alebo firmy.

Celkový zoznam projektov, realizovaných v oblasti podpory prevodu podnikov v uplynulých rokoch v rámci EÚ a ich stručný popis možno nájsť v materiáli *Príklady projektov spolufinancovaných EÚ v rokoch 2013-2023, zameraných na prevod podnikov a rodinné nástupníctvo*¹⁹.

¹⁶ Európska komisia (Program Erasmus+): Plánovanie nástupníctva a regenerácia rodinných podnikov pre nový rast prostredníctvom inovatívneho vzdelávacieho programu. Dostupné (v angličtine) na: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/projects/search/details/601117-EPP-1-2018-1-IT-EPPKA2-KA>

¹⁷ Interreg Central Europe: ENTER-transfer project. Dostupné (v angličtine) na: <https://programme2014-20.interreg-central.eu/Content.Node/ENTER-transfer.html>

¹⁸ Webstránka Európskej komisie: Kohesio: objavte projekty EÚ vo vašom regióne. Dostupné na: <https://kohesio.ec.europa.eu/sk/projekty/Q3756564>

¹⁹ Európska komisia: Príklady projektov spolufinancovaných EÚ v rokoch 2013-2023, zameraných na prevod podnikov a rodinné nástupníctvo. Dostupný (v angličtine) na: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/57415>

1.2 Rodinné farmy

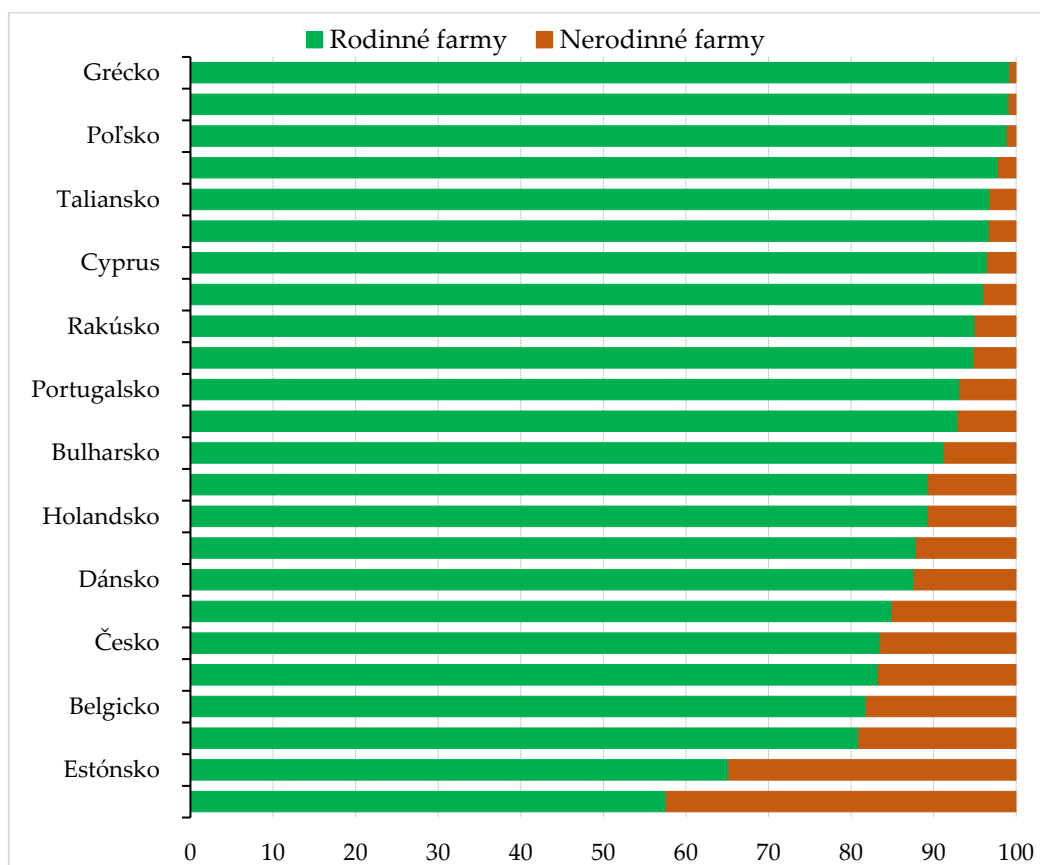
Definícia rodinnej farmy

Nad rámec rodinného podniku sa v EÚ v oblasti poľnohospodárstva používa samostatná kategória: rodinné farmy. Na štatistické účely sa pritom v EÚ vychádza z definície Organizácie pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO), ktorá rodinnú farmu „pracovne“ definuje ako poľnohospodársky podnik, ktorý spravuje a prevádzkuje domácnosť a v ktorom poľnohospodársku pracovnú silu poskytuje prevažne táto domácnosť²⁰, tzn. 50 % a viac pracovnej sily vykonávajú *rodinní pracovníci*²¹.

Rodinné farmy v číslach

Z hľadiska jednotlivých štátov EÚ bol v roku 2020 zaznamenaný najmenší podiel rodinných fariem v rámci EÚ vo Francúzsku (57,6 %) a najväčší podiel rodinných fariem v Grécku (99,2 %). Na Slovensku predstavoval podiel rodinných fariem na všetkých farmách 81,0 % (graf 1).

Graf 1: Rozdelenie poľnohospodárskych podnikov, 2020 (% poľnohospodárskych podnikov)

Pozn.: Údaje za Litvu, Slovinsko a Španielsko tu nefigurujú. Zdroj: [Eurostat](#) (Poľnohospodárske sčítanie, 2020)

²⁰ Organizácia OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO): Definície rodinných fariem podľa FAO.

Dostupné (v angličtine) na: <https://www.fao.org/world-agriculture-watch/tools-and-methodologies/definitions-and-operational-perspectives/family-farms/en>

²¹ Viac o rodinných pracovníkoch v slovníku Eurostat-u. Dostupné (v angličtine) na:

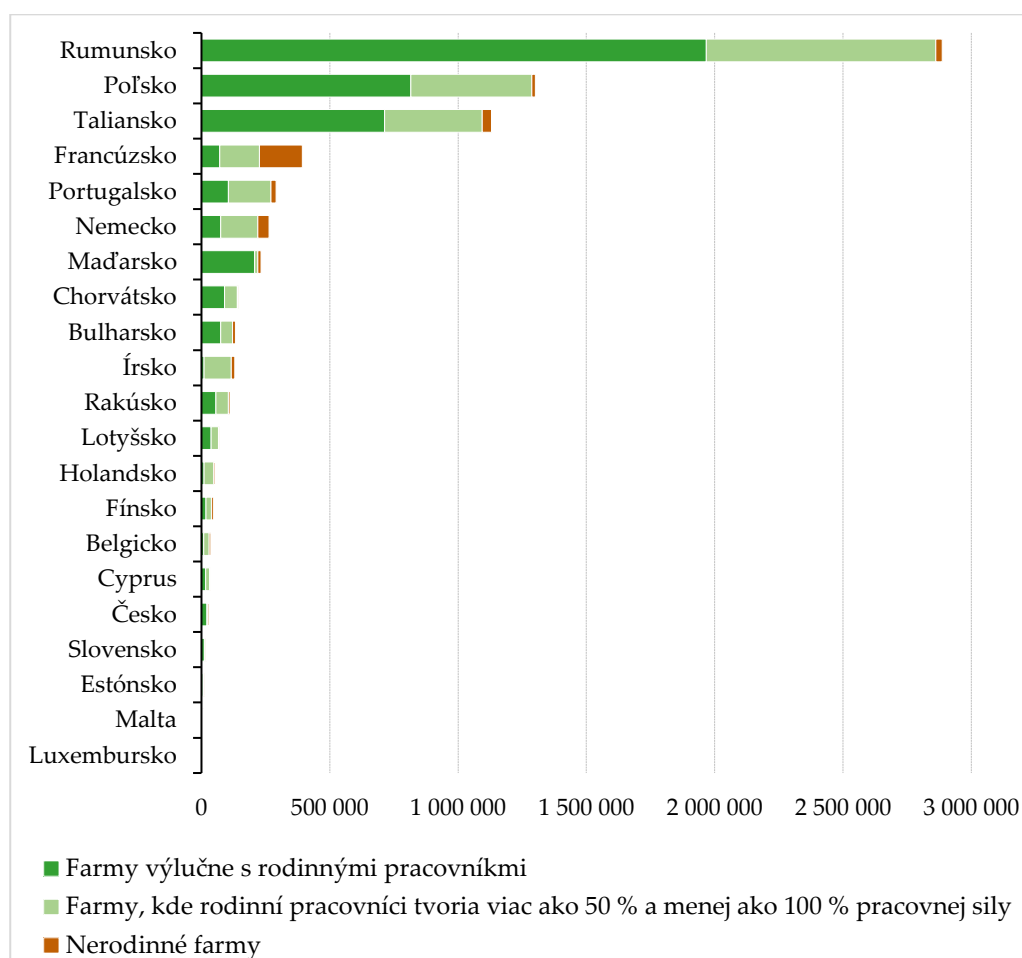
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Farm_labour_force_-_family_labour

Celkovo rodinné farmy v roku 2020 tvorili 93,5 % z celkového počtu 9,1 milióna poľnohospodárskych podnikov v EÚ, pričom 57,4 % tvorili farmy s výlučne rodinnou pracovnou silou a ďalších 36 % predstavovali farmy, kde sa rodinní pracovníci podieľali viac ako 50 % na pracovnej sile.

Treba však dodať, že rodinné farmy v priemere obrábali oveľa menšie plochy (11,3 ha využívanej poľnohospodárskej plochy v roku 2020) ako nerodinné farmy (102,2 ha). Z hľadiska celkovej obrábanej plochy teda rodinné farmy v EÚ v roku 2020 pôsobili približne na 61 % využívanej poľnohospodárskej pôdy v EÚ, pričom zamestnávali približne 78 % pracovnej sily v poľnohospodárskom sektore.

Z hľadiska absolútneho počtu rodinných fariem bolo v roku 2020 lídrom medzi členskými štátmi EÚ jednoznačne Rumunsko (2,86 mil. rodinných fariem), nasledované Poľskom (1,29 mil.) a Talianskom (1,09 mil.). Na Slovensku dosahoval počet rodinných fariem v roku 2020 oveľa menšie číslo, približne 15,9 tisíc z celkového počtu 19,6 tis. poľnohospodárskych podnikov. Viac ako dve tretiny rodinných fariem na Slovensku, tzn. približne 11 tisíc poľnohospodárskych podnikov, pritom tvorili farmy výlučne s rodinnými pracovníkmi (graf 2).

Graf 2: Farmy v EÚ, 2020, podľa typu

Pozn.: Údaje za Litvu, Slovinsko a Španielsko tu nefigurujú. Zdroj: [Eurostat](#) (Poľnohospodárske sčítanie, 2020)

2. Právna úprava a súčasný vývoj rodinného podnikania vo vybraných štátoch EÚ

2.1 Slovensko

Súčasná právna úprava o rodinných podnikoch

Na Slovensku nadobudla 1. júla 2023 účinnosť novela (č. 494/2022 Z. z.²²) zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych službách (č. 112/2018 Z. z.²³), ktorá zaviedla vymedzenie rodinných podnikov a rodinných fariem do slovenskej legislatívy.

V § 15a, ods. 1 a 2 zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych službách sú definované základné charakteristiky rodinného podniku takto:

§ 15a Rodinný podnik

(1) Rodinný podnik je **obchodná spoločnosť, družstvo alebo fyzická osoba – podnikateľ**,

a) ktorí sú podnikateľmi,

b) v ktorých, ak ide o

1. obchodnú spoločnosť,

1a. najmenej dvaja členovia spoločnej rodiny vykonávajú priamo alebo nepriamo väčšinu hlasovacích práv a najmenej jeden člen spoločnej rodiny je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu,

1b. najmenej dvaja členovia spoločnej rodiny majú hospodársky prospech z podnikania obchodnej spoločnosti spolu viac ako 50 % zo zisku po zdanení alebo

1c. jeden člen spoločnej rodiny je jediným spoločníkom alebo jediným akcionárom obchodnej spoločnosti a súčasne je jej štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu a najmenej jeden iný člen spoločnej rodiny je štatutárnym orgánom, členom štatutárneho orgánu, prokuristom alebo členom dozornej rady tejto obchodnej spoločnosti alebo je v pracovnoprávnom vzťahu s touto obchodnou spoločnosťou,

2. družstvo,

2a. najmenej dvaja členovia spoločnej rodiny vykonávajú priamo alebo nepriamo väčšinu hlasovacích práv a najmenej jeden člen spoločnej rodiny je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu alebo

2b. najmenej dvaja členovia spoločnej rodiny majú hospodársky prospech z podnikania družstva spolu viac ako 50 % zo zisku po zdanení,

²² Zákon č. 494/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupný na: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2022/494/20230701.html>

²³ Zákon č. 112/2018 Z. z. sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupný na: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2018/112/20250401>

3. **fyzickú osobu – podnikateľa**, najmenej jeden člen spoločnej rodiny je v pracovnoprávnom vzťahu s touto fyzickou osobou – podnikateľom.

(2) Členmi spoločnej rodiny na účely tohto zákona sú

- a) manželia,
- b) príbuzní v priamom rade,
- c) súrodenci,
- d) osoby navzájom príbuzné až do štvrtého stupňa a ich manželia.

Rodinná farma je vymedzená na základe § 15a ods. 6 daného zákona ako „subkategória“ rodinného podniku:

§ 15a (6) Rodinný podnik, ktorý vykonáva poľnohospodársku činnosť vrátane hospodárskeho chovu rýb alebo produkuje, spracováva a obchoduje s poľnohospodárskymi surovinami a výrobkami, je **rodinnou farmou**.

Právna úprava obsahuje v § 15a, ods. 3 aj podmienky, za akých môže v rodinnom podniku pôsobiť prípadný investor, ktorý nie je členom rodiny.

Rodinný podnik môže byť na základe žiadosti a priložených dokladov zaradený do evidencie rodinných podnikov (§ 15a, ods. 4, § 15c) alebo do registra rodinných podnikov (§ 15, ods. 5, § 15d, § 15e), spolu so zápisom údajov, či ide o rodinnú farmu (§ 27c, ods. 2, písm. g, § 27d, ods. 2, písm. g).

Požiadavky na splnenie podmienok na zaradenie podniku do evidencie alebo registra rodinných podnikov sa líšia. Štatút registrovaného rodinného podniku môže získať len rodinný podnik, ktorý o. i. vykonáva hospodársku činnosť (§ 15d, ods. 1, písm. b), má povinne zriadenú Radu rodinného podniku (§ 15d, ods. 1, písm. d) a zaväzuje sa použiť najmenej 12 % zo zisku po zdanení na posilnenie svojich vnútorných a vonkajších vzťahov, a to najmä na (§ 15f, ods. 2):

- vzdelávanie členov spoločnej rodiny,
- dôchodkové zabezpečenie členov spoločnej rodiny,
- rekreačné pobyty členov spoločnej rodiny a zamestnancov registrovaného rodinného podniku,
- zdravotnú starostlivosť o členov spoločnej rodiny a zamestnancov registrovaného rodinného podniku,
- sociálnu pomoc a starostlivosť o členov spoločnej rodiny.

Rada rodinného podniku je zákonom definovaný kolektívny orgán rodinného podniku, s minimálnym počtom troch členov, pričom väčšina jej členov musí byť zároveň aj členmi spoločnej rodiny. Zasadá najmenej jedenkrát do roka a mala by sa primárne zaoberať dlhodobým smerovaním podniku, vzťahom medzi rodinou a rodinným podnikom, ako aj prípravou na generačnú výmenu v podniku (§ 15b).

Na základe toho, či je podnik zaradený do evidencie alebo registra rodinných podnikov, mu zo zákona vyplývajú odlišné povinnosti, aj čo sa týka označenia rodinného podniku. Evidovaný rodinný podnik môže v písomnom styku uvádzať označenie „rodinný podnik“ alebo skratku „r. p.“

a takisto môže podať návrh na zápis označenia „rodinný podnik“ do obchodného registra (§ 15c, ods. 3). Registrovanému rodinnému podniku vyplýva zo zákona povinnosť uvádzať v písomnom styku označenie „registrovaný rodinný podnik“ alebo skratku „r. r. p.“ a je povinný požiadať o zápis označenia „registrovaný rodinný podnik“ do obchodného registra do 3 mesiacov odo dňa priznania jeho štatútu (§ 15f, ods. 6).

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR²⁴ vedie evidenciu a register rodinných podnikov, rozhoduje o zaradení/vyradení rodinného podniku z evidencie rodinných podnikov, o priznaní/zrušení štatútu registrovaného rodinného podniku a zverejňuje údaje z evidencie a registra rodinných podnikov na svojom webovom sídle²⁵. Takisto má právomoc vykonávať kontrolu dodržiavania povinností podľa tohto zákona a ukladať pokuty v prípade jeho porušenia.

Medzi potenciálne negatíva/riziká tejto právnej úpravy môžeme spomenúť povinnosť registrovaného rodinného podniku zverejniť presný popis účelu použitia zisku v registri účtovných závierok, čo znamená dohľadateľnosť týchto informácií zo strany verejnosti a povinnosť na požiadanie poskytnúť MPSVR SR zápisnicu zo zasadnutia Rady pre rodinné podniky, pričom z povahy a účelu zasadnutí Rady pre rodinné podniky by predmetom mohli byť aj „citlivé“ rodinné a podnikateľské záležitosti.²⁶

Kľúčovým nedostatkom prijatej právnej úpravy sa však javí chýbajúci nadväzný rámec podporných opatrení pre rodinné podniky v súvislosti s ich zaevidovaním/zaregistrovaním, a to napr. vo forme možných daňových úľav, lepšej dostupnosti finančných prostriedkov (záruky, bezúročné úvery), príp. poskytovania „mäkkých zručností“ (poradenstvo, vzdelávanie) či zviditeľnenia značky r. p. / r. r. p. zo strany štátu a pod. O nedostatočnej motivácii firiem a podnikateľov uchádzať sa o štatút rodinného podniku svedčí najlepšie fakt, že aj po vyše roku od účinnosti právnej úpravy o rodinných podnikoch nebol k dnešnému dňu zaevidovaný ani zaregistrovaný žiadny rodinný podnik.

Na Slovensku je pritom, podľa asociácie Európske rodinné podniky, odhadovaný podiel rodinných podnikov na všetkých podnikoch na jednej z najvyšších úrovní spomedzi štátov EÚ, t. j. na úrovni 90 %. Slovak Business Agency vo svojej štúdii rodinného podnikania na Slovensku z roku 2018²⁷ pracovala s predpokladom, že rodinné podniky tvoria na Slovensku 60 až 80 % z celkového počtu malých a stredných podnikov.

²⁴ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR: Rodinné podniky. Dostupné na:

<https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/socialna-ekonomika/rodinne-podniky.html>

²⁵ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR: Register rodinných podnikov/ Evidencia rodinných podnikov.

Dostupné na: <https://registre.socialnaekonomika.gov.sk/>

²⁶ HAVEL & PARTNERS: Zavedenie definície rodinného podniku a iné novinky pre rodinné firmy. Dostupné na:

<https://www.havelpartners.blog/zavedenie-definie-rodinneho-podniku-a-ine-novinky-pre-rodinne-firmy>

²⁷ Slovak Business Agency: Štúdia rodinného podnikania na Slovensku, 2018. Dostupná na:

https://www.sbagency.sk/sites/default/files/3_studia_rodinneho_podnikania_na_slovensku.pdf

Hodnotenie právnej úpravy o rodinných podnikoch zo strany podnikateľskej obce

Asociácia priemyselných zväzov a dopravy (APZD) vo svojom hodnotení k prijatej novele (č. 494/2022 Z. z.) zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych službách zhrnula nasledovné výhrady²⁸:

- Novela nereflektuje legislatívne a ekonomické problémy rodinných firiem, napr. v súvislosti s dedením firmy a nástupníctvom.
- Neustanovujú sa žiadne práva a výhody pre podnikateľov registrovaných/evidovaných ako rodinné podniky, napr. v podobe zníženia daňovo-odvodovej záťaže. Získanie postavenia rodinného podniku má byť v budúcnosti podľa MPSVaR SR predpokladom na prístup k vybraným druhom pomoci. Tieto však nie sú predmetom úpravy.
- Zavádzajú sa nové administratívne povinnosti (vytvorením osobitného registra na MPSVaR SR bez reálneho úžitku pre podniky).
- Úprava zasahuje do manažérskych kompetencií vedenia rodinných podnikov a slobody podnikania – napr. ak má firma záujem sa registrovať ako RRP, musí podiel zo zisku po zdanení vo výške najmenej 12 % investovať na zabezpečenie potrieb spoločnej rodiny ako je vzdelávanie či rekreácia; tiež sa vyžaduje ustanovenie rady rodinného podniku minimálne s tromi členmi.

Po vyše roku od účinnosti právnej úpravy o rodinných podnikoch sa predstavitelia Združenia podnikateľov Slovenska (ZPS), Republikovej únie zamestnávateľov (RÚZ), Asociácie priemyselných zväzov a dopravy (APZD), Asociácie zamestnávateľských zväzov a združení SR (AZZZ SR) vyjadrili pre portál Podnikajte.sk²⁹ o zhodnotení jej vplyvu nasledovne:

Podľa Združenia podnikateľov Slovenska (ZPS): „Rodinné podniky od vlády a zákonodarcov očakávajú niečo iné, ako priniesla vlnajúšia novela. Nepotrebujú novú byrokraciu či to, aby im štát určoval, ako majú použiť časť zisku, no ani výnimky a úľavy. Pre zakladateľov firiem je generačná výmena najväčším obchodom v ich živote a podľa štatistík zvládne odovzdanie vedenia firmy druhej generácii približne jedna tretina rodinných firiem v Európe a iba každú desiatu prevezme úspešne tretia generácia v rodine. Preto rodinné firmy potrebujú, aby im štát pri generačnej výmene, tak ako pri akejkoľvek inej časti podnikania, nezavádzal a nevytváral prekážky, ktoré komplikujú už beztak náročný proces.“

ZPS naráža vo svojom vyjadrení aj na chýbajúci regulačný právny nástroj pre správu majetku, a to vo forme zvereneckých fondov („trustov“) alebo súkromných nadačných fondov. Podľa ZPS sú občiansky zákonník, pravidlá dedenia aj obchodný zákonník veľmi zastarané, štát dokonca odovzdanie rodinnej firmy druhej generácii trestá ďalšími daňami. „V slovenskej právnej úprave ani neexistujú nástroje ako zverenecké fondy či rodinné nadačné fondy, ktoré by umožňovali zachovanie majetku v jednom celku.“ „Výsledkom je, že čoraz viac rodinných firiem využíva pri medzigeneračnom transfere zahraničný právny rámec a čím neskôr prídu zmeny v slovenskej legislatíve, tým ťažšie bude dotiahnuť tieto rodinné firmy späť.“

²⁸ Asociácia priemyselných zväzov a dopravy: Právna úprava rodinných podnikov, str. 2. Dostupné na: <https://www.apzd.sk/slovensko-ma-prvu-pravnu-upravu-rodinnych-podnikov-co-prinasa/>

²⁹ Podnikajte.sk: Registrácia a evidencia rodinných firiem po roku: nulový záujem. Dostupné na: <https://www.podnikajte.sk/manazment-a-strategia/registracia-evidencia-rodinnych-firiem-nulovy-zaujem>

Pozn.: V súvislosti s chýbajúcim právnym „nástrojom“ pre správu majetku, ktorý by mohol byť zriadený na podporu súkromného účelu, t. j. napríklad vo forme zvereneckých fondov („trustov“) či súkromných nadačných fondov, treba spomenúť predloženie poslaneckého návrhu zákona³⁰ do NR SR ešte v minulom volebnom období (apríl 2023), ktorý navrhovanou zmenou zákona č. 34/2002 Z. z. o nadáciách a navrhovanou zmenou Občianskeho zákonníka deklaroval naplniť tento zámer. Uvedený návrh nebol posunutý do druhého čítania.

Ako ďalší problém, na ktorý ZPS v súvislosti s rodinným podnikaním upozorňuje, je, že štát často považuje bezplatnú výpomoc príbuzných v rodinnom podniku za nelegálne zamestnávanie.

Republiková únia zamestnávateľov (RÚZ) v súvislosti s prijatou právnou úpravou neeviduje „zásadné zlepšenie postavenia rodinných firiem“. Nakoľko sú rodinné podniky zväčša menšie spoločnosti s menšími vnútornými rezervami a sú podľa RÚZ citlivejšie na šoky z externého prostredia, ako boli napríklad dopady pandémie, inflácie, energetickej krízy a pod, „o to dôležitejšie je v prípade takýchto firiem dobré nastavenie kvalitného podnikateľského prostredia, napr. v podobe nízkeho daňového a odvodového zaťaženia, flexibilného Zákonníka práce alebo elektronizácie verejnej správy a s tým súvisiacej administratívy. Práve opatrenia v týchto oblastiach by podľa nás najviac prispeli k rozvoju rodinného podnikania na Slovensku.“

Asociácia priemyselných zväzov a dopravy (APZD) navrhuje „spojiť viaceré rezorty, vrátane ministerstva hospodárstva a ministerstva financií, aby v spolupráci s ministerstvom práce posúdili možnosti riešenia kľúčových otázok, ako sú prevody majetkových podielov pri medzigeneračnej výmene, daňovo-odvodové otázky, jednoduchšie zapojenie členov rodiny do práce v podniku a zníženie administratívnej záťaže. Rodinné podniky potrebujú komplexnejší prístup, možno aj vo forme samostatného zákona, ktorý by reflektoval ich rôznorodosť a špecifické potreby.“

Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR (AZZZ SR) označila za jednu z možných príčin nevyužívania registrácie rodinných podnikov aj nedostatočnú informovanosť rodinných podnikov. „Ďalším dôvodom môže byť aj zložitosť samotného procesu registrácie. Ak je proces príliš komplikovaný alebo časovo náročný, mnoho firiem sa do toho jednoducho nepustí, aj keď by pre nich registrácia mohla byť prospešná.“ Podľa AZZZ SR by mohla pomôcť lepšia komunikácia a osvetová činnosť, ktorá by rodinné firmy informovala o výhodách a možnostiach registrácie. „Zvážil by sa tiež mohlo zjednodušenie administratívnych procesov, aby boli prístupnejšie aj pre menšie podniky, ktoré často nemajú kapacity na riešenie zložitej byrokracie.“

³⁰ NR SR: Návrh poslancov NR SR Anny Andrejuvovej a Miloša Svrčka na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 34/2002 Z. z. o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ČPT 1623, 8. volebné obdobie. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=9298>

2.2 Česká republika

Rodinné podnikanie je v Českej republike zadefinované prostredníctvom dvoch pojmov:

- rodinný závod,
- rodinný podnik.

Rodinný závod nemusí byť naviazaný na konkrétnu právnu formu. Tento termín je ukotvený v Občianskom zákonníku (§ 700 až 707)³¹.

§ 700

- (1) *Za rodinný sa považuje závod, v ktorom spoločne pracujú manželia alebo aspoň s jedným z manželov aj ich príbuzní až do tretieho stupňa, alebo osoby s manželmi spriaznené až do druhého stupňa a ktorý je vo vlastníctve niektorej z týchto osôb. Na tých z nich, ktorí trvalo pracujú pre rodinu alebo pre rodinný závod, sa hľadí ako na členov rodiny zúčastnených na prevádzke rodinného závodu.*
- (2) *Ustanovenia o právach a povinnostiach členov rodiny zúčastnených na prevádzke rodinného závodu sa neuplatnia v prípadoch, keď sú tieto práva a povinnosti upravené spoločenskou zmluvou vrátane zakladateľského právneho konania o založení obchodnej spoločnosti alebo družstva, zmluvou o tichom spoločenstve alebo zmluvou a ustanoveniami iného zákona o pracovnom pomere alebo inou obdobnou zmluvou. Ak sú členmi rodiny zúčastnenými na prevádzke rodinného závodu manželia, pred ustanoveniami o rodinnom závode sa prednostne uplatnia ustanovenia tohto zákona o manželskom majetkovom práve.*

§ 701

Členovia rodiny zúčastnení na prevádzke rodinného závodu sa podieľajú na zisku z neho, ako aj na majetku nadobudnutom z tohto zisku a na prírastkoch závodu, a to v miere zodpovedajúcej množstvu a druhu ich práce. Tohto práva sa môže vzdať len osoba plne spôsobilá na právne úkony osobným vyhlásením; vyhlásenie musí mať formu verejnej listiny.

§ 702

Rozhodnutia o použití zisku z rodinného závodu alebo jeho prírastkov, ako aj rozhodnutia týkajúce sa záležitostí mimo obvyklého hospodárenia, vrátane zmien základných zásad prevádzky závodu alebo jeho zastavenia, sa prijímajú väčšinou hlasov členov rodiny zúčastnených na prevádzke rodinného závodu. Ak je medzi nimi osoba, ktorá nie je plne spôsobilá na právne úkony, pri hlasovaní ju zastupuje zákonný zástupca, ak ide o maloletú osobu, inak opatrovník.

§ 703

Účasť na prevádzke rodinného závodu sa viaže na osobu člena rodiny a nemožno ju previesť na inú osobu, pokiaľ nejde o jedného z členov rodiny uvedených v § 700 ods. 1 a všetci členovia rodiny, ktorí sa už zúčastňujú na prevádzke rodinného závodu, s tým súhlasia.

§ 704

- (1) *Ak má byť rodinný závod rozdelený súdom pri delení dedičstva, má naň prednostné právo člen rodiny, ktorý sa podieľa na jeho prevádzke.*

³¹ Občiansky zákonník (zákon č. 89/2012 Sb.). Dostupný (v češtine) na:

<https://www.e-sbirka.cz/sb/2012/89?zalozka=text>

(2) Ak má byť rodinný závod scudzený, má naň predkupné právo člen rodiny zúčastnený na jeho prevádzke, ak nie je dohodnuté inak. To platí aj vtedy, ak sa má scudziť spoluvlastnícky podiel na rodinnom závode alebo ak sa má scudziť vec, ktorá má podľa svojej povahy a doterajšieho účelu využitia na prevádzku rodinného závodu slúžiť trvale.

§ 705

- (1) Scudzením závodu zaniká účasť na prevádzke rodinného závodu.
- (2) Členovi rodiny zaniká účasť na prevádzke rodinného závodu aj v prípade, že prestane vykonávať prácu pre rodinu alebo v rodinnom závode, alebo ak sa zmení právny dôvod, na základe ktorého pokračuje vo výkone práce v rodinnom závode.

§ 706

Ak zanikla účasť na prevádzke rodinného závodu, môže byť platba členovi rodiny, ktorý sa doteraz na prevádzke podniku podieľal, rozložená do splátok, ak sa na tom dohodne alebo ak to schváli súd. Ak neexistuje rozumný dôvod na rozloženie platby do splátok, súd platbu v splátkach neschváli, po prípade rozhodne o neplatnosti dohody o splátkach.

§ 707

Rodinné spoločenstvá vytvorené na účely prevádzky rodinného závodu bez výslovnej dohody členov rodiny sa riadia zvyklosťami a zaužívanou praxou, pokiaľ nie sú v rozpore s § 700 až 706.

Z daňového hľadiska sú členovia rodiny zúčastňujúci sa na rodinnom závode podľa § 13 ods. 1 zákona Českej národnej rady o daniach z príjmu č. 586/1992 Sb.³² zaradení medzi *spolupracujúce osoby*; § 13, ods. 2 – 4 spomínaného zákona ďalej stanovuje percentuálnu výšku ich podielu na príjmoch a výdavkoch rodinného závodu a maximálnu sumu rozdielu medzi príjmami a výdavkami, ktorú možno na daného rodinného príslušníka previesť za dané zdaňovacie obdobie.³³

Rodinný podnik bol v Česku prvýkrát zadaný prijatím vládneho uznesenia č. 330 z 13. mája. 2019. Jeho aktuálna definícia je výsledkom prijatého uznesenia vlády č. 899 z 18. októbra 2021, a to v nasledovnom znení:³⁴

Rodinným podnikom je rodinná obchodná korporácia alebo rodinná živnosť.

1) **Rodinná obchodná korporácia** je obchodná korporácia, v ktorej členovia jednej rodiny priamo alebo nepriamo vykonávajú väčšinu hlasovacích práv a aspoň jeden člen tejto rodiny je členom štatutárneho orgánu tejto obchodnej korporácie. Znak rodinnej obchodnej korporácie sú splnené aj vtedy, ak je jediným jej spoločníkom člen jednej rodiny, ktorý je súčasne členom štatutárneho orgánu, a aspoň jeden iný člen tej istej rodiny je členom jej

³² Zákon Českej národnej rady o daniach z príjmu č. 586/1992 Sb. Dostupný (v češtine) na:

<https://www.e-sbirka.cz/sb/1992/586>

³³ Viac príkladov z praxe: Časopis Dane a právo v praxi: Rodinný závod, rodinný podnik a spolupracujúce osoby. Dostupné (v češtine) na: <https://www.dauc.cz/clanky/8510/rodinny-zavod-rodinny-podnik-a-spolupracujici-osoby>

³⁴ Ministerstvo priemyslu a obchodu ČR: Definícia rodinného podniku. Dostupné (v češtine) na:

<https://mpo.gov.cz/cz/podnikani/rodinne-podnikani/definice/definice-rodinneho-podniku--253096/>

štatutárneho orgánu, jej zamestnancom, jej prokuristom alebo členom jej dozornej rady. Za rodinnú obchodnú korporáciu sa považuje aj obchodná korporácia, v ktorej väčšinu hlasovacích práv vykonáva v prospech jednej rodiny nadácia alebo zverenecký správca zvereneckého fondu, ak je súčasne aspoň jeden člen tejto rodiny členom štatutárneho orgánu nadácie alebo zverenecký správca zvereneckého fondu.

2) **Rodinná živnosť** je podnikanie, na ktorom sa svojou prácou alebo majetkom podieľajú najmenej dvaja členovia jednej rodiny a najmenej jeden z členov tejto rodiny je držiteľom živnostenského alebo iného obdobného oprávnenia alebo je oprávnený podnikateľ z iného dôvodu.

3) Za členov jednej rodiny sa na účely rodinného podniku považujú spoločne pracujúci manželia alebo partneri*) alebo aspoň s jedným z manželov alebo partnerov aj ich príbuzní až do štvrtého stupňa, osoby s manželmi alebo partnermi spríbuznené až do tretieho stupňa, ďalej osoby príbuzné v priamom rade alebo súrodenci.

*) Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovanom partnerstve a o zmene niektorých súvisiacich zákonov, v znení neskorších predpisov

Pozn.: Inštitút Zvereneckého fondu (*Svěřenský fond*) bol do českej legislatívy zavedený od 1. januára 2014, je definovaný v Občianskom zákonníku (§ 1448 – 1474).

Keďže definícia rodinného podniku v Česku bola prijatá „len“ vo forme nelegislatívnej úpravy, samotným zámerom tohto kroku nebolo ukladanie povinnosti, ale skôr vytvorenie priaznivejších podmienok a poskytovanie výhod pre tieto rodinné podniky. Spomedzi nich môžeme spomenúť: lepší prístup k relevantným informáciám, k výhodnejšiemu financovaniu, ako aj k ďalším „mäkkým“ aktivitám, ako sú semináre, stretnutia atď. Registrované rodinné podniky majú právo používať oficiálne logo „Rodinný podnik Česká republika“ a takisto možnosť uchádzať sa o ceny ako *Národná cena ČR za kvalitu v rodinnom podnikaní*³⁵, príp. *Rodinná firma roku AMSP*.

Verejný register rodinných podnikov ČR je spravovaný Asociáciou malých a stredných podnikov a živnostníkov ČR (ďalej „AMSP ČR“)³⁶ a je dostupný na portáli Ministerstva priemyslu a obchodu ČR (ďalej „MPO ČR“)³⁷. Rodinné podniky musia pri podaní žiadosti o registráciu preukázať súlad s definíciou rodinného podniku. Registrácie rodinných podnikov schvaľuje na týždennej báze Výbor pre rodinné podnikanie a registráciu rodinných podnikov, ktorý je zložený zo zástupcov MPO ČR, AMSP ČR, Hospodárskej komory ČR a Národnej rozvojovej banky. Do registra rodinných podnikov sa k dnešnému dňu zapísalo viac ako 1200 firiem, pričom počet aktuálne zverejnených záznamov o zaregistrovaných rodinných firmách je niečo cez 850.

V Tlačovej správe AMSP ČR z mája 2022 sa spomína, že: „Najčastejším dôvodom registrácie, ktorý firmy či podnikatelia uvádzali, bola jednak túžba patriť k nejakej komunite, ďalej možnosť podpory a rozvoja podnikania rodinnej firmy v ďalších generáciách a taktiež výhodnejšie podmienky pri produktoch Národnej rozvojovej banky.“³⁸ Predseda predstavenstva Národnej rozvojovej banky

³⁵ Rada kvality ČR: Národná cena ČR za kvalitu v rodinnom podnikaní. Dostupné (v češtine) na: <https://portalkvality.gov.cz/narodni-a-krajske-ceny/narodni-cena-kvality-cr/narodni-cena-cr-za-kvalitu-v-rodinnem-podnikani/>

³⁶ AMSP ČR: Register rodinných podnikov. Dostupný (v češtine) na: <https://www.amsp.cz/projekty-a-temata/registr-rodinnych-podniku>

³⁷ BusinessInfo.cz: Register rodinných podnikov. Dostupný (v češtine) na: <https://www.businessinfo.cz/clanky/registr-rodinnych-podniku/>

³⁸ Národná rozvojová banka: Do Registra rodinných firiem sa zapísala už tisícka podnikov. Dostupné (v češtine) na: <https://www.nrb.cz/do-registru-rodinnych-firem-se-zapsala-uz-tisicovka-podniku/>

Jiří Jirásek uviedol, že: „Tretina firiem, ktoré nesú oficiálny status rodinného podniku, od nás od marca 2019 do polovice mája 2022 získala zvýhodnené financovanie v objeme viac ako 3,2 miliardy korún, a to formou priamo poskytnutých alebo zaručených úverov. Celkovo sme podporili 400 projektov prevažne investičného charakteru. Rodinné firmy najčastejšie využili financovanie na obstaranie nových strojov, technológií, výstavbu, modernizáciu či rozšírenie výrobných areálov, skladov alebo administratívnych budov.“

Možnosti vyššie spomenutého zvýhodneného financovania pre rodinné podniky boli zverejnené spolu s plánovaným spustením registrácie rodinných podnikov. Ich poskytovanie prebiehalo prostredníctvom troch programov Národnej rozvojovej banky³⁹:

- [GEN-záruka](#) pre úvery určené na nákup obchodného podielu v rodinnej firme, odkúpenie obchodného závodu alebo na nákup akcií rodinného podniku, max. záruka až do výšky 80 % istiny zaručeného úveru, resp. 30 mil. Kč (1,2 mil. EUR), a to až na dobu 8 rokov, zámerom programu bolo uľahčiť odovzdanie rodinných podnikov novým vlastníkom.
- [Expanze-úvěry](#) na získanie bezúročných investičných úverov so zvýhodnenými podmienkami pre rodinné podniky, konkrétne na bezúročný úver až do výšky 45 % oprávnených výdavkov, a to od 650 tis. do 60 mil. Kč (cca od 26 tis. do 2,4 mil. EUR), s dobou splatnosti až 10 rokov vrátane možnosti odkladu splátok istiny na 4 roky, napr. na obstaranie nových strojov, zariadení, technológií, softvéru, licencií, nehnuteľností a ich rekonštrukciu.
- [Expanze-záruky](#) na získanie investičných a prevádzkových úverov od komerčných bánk a ďalších úverových inštitúcií, konkrétne poskytnutie až 12-ročnej záruky, a to do výšky 80 % istiny úveru, ktorý sa pohybuje v rozmedzí 1 až 40 mil. Kč (cca od 40 tis. do 1,6 mil. EUR), určené hlavne na financovanie väčších projektov mimo hlavného mesta.

K dnešnému dňu sú spomínané možnosti financovania pozastavené/ukončené z dôvodu naplnenia alokácie týchto programov.

Prieskum o českých rodinných podnikoch z mája 2024⁴⁰ ukázal aj nasledovné trendy:

- najväčší podiel rodinných firiem v súčasnosti vlastní ich zakladatelia (56 %), čo platí predovšetkým pre najmenšie firmy, štvrtina rodinných firiem má viacerých vlastníkov,
- viac ako 40 % rodinných firiem zostáva vo vlastníctve jednej rodiny viac ako 20 rokov, do práce vo firme sú v priemere zapojení 4 členovia rodiny (3 v prípade malých rodinných firiem do 10 zamestnancov),
- najväčší podiel rodinných firiem je založených ako s. r. o. (68 %), 25 % OSVČ (SZČO), 7 % je a. s.,
- 27 % firiem je pripravených na situáciu, keď jeden alebo viacerí vlastníci nebudú schopní naďalej riadiť firmu, vrátane existencie príslušnej právnej dokumentácie, ďalších 32 % firiem deklaruje svoju pripravenosť zatiaľ bez právnej dokumentácie,

³⁹ Národná rozvojová banka ČR: Ste rodinná firma a máte záujem o zvýhodnené financovanie? Zaregistrujte sa! Dostupné (v češtine) na: <https://www.nrb.cz/jste-rodinna-firma-a-mate-zajem-o-zvyhodnene-financovani-zaregistrujte-se/>

⁴⁰ Ipsos: Výskum rodinných firiem (109. prieskum pre AMSP ČR). Dostupné (v češtine) na: <https://www.amsp.cz/pruzkumy-a-analyzy/109-pruzkum-amsp-cr-vyzkum-rodinnych-firem>

- 13 % firiem má vypracovanú rodinnú ústavu, v roku 2018 ju malo len 4 % firiem,
- generačná obmena prebehla u 64 % rodinných podnikov aspoň raz počas existencie firmy (v 8 % firiem dokonca viackrát), pričom v polovici prípadov zostali vlastnícke podiely vo firme zachované, v prípade zmien vlastníckych podielov išlo najčastejšie o odkúpenie podielov v rámci rodiny (29 %), rozdelenie majetku medzi viacerých nástupcov (25 %), vstup nových vlastníkov mimo rodiny (18 %) a zmena právnej formy (18 %),
- v horizonte 5 rokov plánuje 18 % firiem odovzdať vedenie firmy ďalšej generácii, v horizonte 20 rokov je to až 33 % firiem,
- 84 % rodinných podnikov verí, že štát by mal cielene podporovať tento segment, konkrétne by najviac uvítali menej byrokracie (22 %), daňové úľavy/nížšie dane (18 %), úpravu legislatívy (17 %) a pomoc vo forme dotácií (15 %).
- pre zvýšenie efektivity by oslovené rodinné firmy zo strany štátu/regiónu uvítali najmä zjednodušenie byrokratických postupov a zníženie administratívnej záťaže (70 %), digitalizáciu verejných služieb a správy (35 %), marketing a propagáciu rodinných firiem (31 %), investície do vzdelávacích programov a odbornej prípravy (21 %).

Pozn. Podpora výskumu a vývoja je najdôležitejšia pre väčšie firmy od 50 do 250 zamestnancov. Podpora exportu by pomohla zefektívniť činnosť hlavne firmám od 100 do 250 zamestnancov. Tieto oblasti sú najmenej zaujímavé pre najmenšie firmy do 10 zamestnancov.

- zhruba 80 % rodinných podnikov by využilo úver od Národnej rozvojovej banky (61 % firiem na financovanie novej investície, 24 % na prevádzkový úver).

2.3 Poľsko

V Poľsku nie je právne zakotvená definícia rodinného podniku.⁴¹

Kľúčovú úlohu pri rozvoji rodinného podnikania zohráva Poľská agentúra pre rozvoj podnikania (ďalej „PARP“), ktorá považuje za rodinný podnik každý hospodársky subjekt zo sektora mikro, malých a stredných podnikov, bez ohľadu na jeho právnu formu a ktorý je registrovaný a pôsobiaci v Poľsku a zároveň v ňom:

- pracujú spoločne najmenej dvaja členovia rodiny,
- aspoň jeden člen rodiny má významný vplyv na riadenie podniku,
- členovia rodiny vlastnia v podniku významný podiel (pozn. významný v zmysle väčšinový podiel).⁴²

⁴¹ Správa Najvyššieho kontrolného úradu: Právne bariéry rozvoja rodinných spoločností v Poľsku, 2018. Dostupné (v poľštine) na: <https://www.nik.gov.pl/plik/id,19747,vp,22361.pdf>

⁴² PARP: Rodinné podniky v poľskom hospodárstve – príležitosti a výzvy, 2009, s. 52. Dostupné (v poľštine) na: https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/2009_firmy_rodzinne_szanse.pdf

Veľké firmy nie sú v tejto definícii zohľadnené, nakoľko samotná PARP je zameraná na podporu a rozvoj sektora MSP.

V Poľsku sa však v praxi, aj vo vedeckej komunite, používajú viaceré definície rodinných podnikov, čo môžeme ilustrovať aj na nasledovnom príklade. V projekte „Štatistika rodinných firiem“ z roku 2016, podporenom z programu COSME (2014-2020) a realizovanom Inštitútom rodinného podnikania, zdefinoval výskumný tím až 5 úrovní rodinného podniku, na základe ktorých boli zozbierané aj príslušné štatistické dáta.⁴³ Jednotlivé definície sú uvedené nižšie v zostupnom poradí, od najširšie sformulovanej definície rodinného podniku po tú najužšie vymedzenú, doplnené o percentuálny podiel takto zdefinovaných firiem v Poľsku na základe údajov uvedenej štúdie:

5. úroveň (tzv. potenciálne rodinné podniky)

Väčšina hlasovacích práv je v držbe fyzickej osoby (osôb), ktorá firmu založila alebo nadobudla podiel vo firme, alebo v držbe jej manžela/manželky, rodičov, detí alebo priamych dedičov detí.

92 % podnikov v Poľsku spĺňa túto definíciu rodinného podniku

4. úroveň (tzv. podniky s rodinnou identitou)

Za rodinné podniky sa považujú tie podniky, ktoré sú v praxi riadené rodinnými príslušníkmi. Pozn. Široká definícia rodinného podniku, ktorá predpokladá „sebauznanie“ firmy za rodinnú podľa Bernarda (1975).

36 % podnikov v Poľsku spĺňa túto definíciu rodinného podniku

3. úroveň (tzv. jednogeneračné rodinné podniky)

Stredne široká definícia – predpokladá splnenie vyššie uvedeného A TAKTIEŽ vplyv rodiny na dlhodobé plánovanie, rozhodovanie aspoň jednej osoby z rodiny v súlade s európskou definíciou rodinného podniku (viď kap. 1.1).

27 % podnikov v Poľsku spĺňa túto definíciu rodinného podniku

2. úroveň (tzv. rodinné podniky na prahu nástupníctva)

Úzka definícia za predpokladu splnenia vyššie uvedeného A TAKTIEŽ zapojenia minimálne 2 osôb do operatívneho riadenia a zámeru nástupníctva, v súlade s prístupom Sulkowského (2012), t. j.:

- aspoň dvaja členovia rodiny pracujú spoločne v podniku,
- aspoň jeden člen rodiny má významný vplyv na riadenie,
- členovia majú v podniku významný alebo väčšinový podiel,
- uskutočnenie alebo plánovanie nástupníctva.

19 % podnikov v Poľsku spĺňa túto definíciu rodinného podniku

⁴³ Inštitút rodinného podnikania: Rodinný podnik je značka, Správa z výskumu vykonaného v rámci projektu „Štatistika rodinných podnikov“, 2016. Dostupné (v poľštine/angličtine) na: https://www.researchgate.net/profile/Ewa-Wiecek-Janka/publication/313508349_Firma_rodzinna_to_marka_Raport_z_badiania_przeprowadzonego_w_ramach_projektu_Statystyka_Firm_Rodzinnych/links/589ca9cf45851573881bec45/Firma-rodzinna-to-marka-Raport-z-badiania-przeprowadzonego-w-ramach-projektu-Statystyka-Firm-Rodzinnych.pdf

1. úroveň (tzv. viacgeneračné rodinné podniky)

Veľmi úzka definícia, ktorá predpokladá splnenie vyššie uvedeného a taktiež už uskutočnené nástupníctvo.

5 % podnikov v Poľsku spĺňa túto definíciu rodinného podniku

Na základe dát uvedeného výskumu vyplýva, že z celkového počtu cca. 2,3 milióna podnikov sa v Poľsku identifikuje 36 % z nich s rodinnou identitou (viď úroveň zadaného 4), čo predstavuje takmer 830 tisíc podnikov. Toto číslo sa uvádza ako východiskový stav rodinných podnikov v Poľsku, pričom sa naňho odvolávajú aj materiály novšieho dáta (napr. Prieskum poľských rodinných podnikov z dielne PwC, z mája 2023⁴⁴). Podiel potenciálnych rodinných podnikov na úrovni 92 % (viď úroveň zadaného 5) a hlavne veľké rozpätie medzi poslednými dvoma úrovňami zadaného rodinného podniku považuje Inštitút rodinného podnikania za priestor na opatrenia na zvyšovanie povedomia podnikov o svojej rodinnej identite.

„Vo faktore rodinného povedomia, s ktorým sa rodinné podniky stotožňujú, je obsiahnutý nielen potenciál zlepšenia imidžu – podniky riadené rodinnými vlastníkmi sú vnímané ako spoľahlivejšie, autentickéjšie a odhodlané dodávať výrobky a služby najvyššej kvality. Sú zamerané na dlhodobé ciele. Spoločnosti, ktoré si osvoja rodinnú identitu, majú tiež šancu pripraviť sa na dobrú generačnú výmenu. Tým, že si uvedomujú svoju rodinnú identitu, zisťujú, že aj túto oblasť je potrebné profesionalizovať, napr. zavedením mechanizmov rodinného riadenia.“⁴⁵

Jedným z problémov v oblasti rodinného podnikania, ktorý sa dlhodobo skloňuje nielen v Poľsku, je nástupníctvo podnikov. V Poľsku sa to donedávna týkalo najmä aspektu nedostatočného zabezpečenia integrity rodinného majetku počas nástupníctva, čo je jedným z nevyhnutných predpokladov pre zachovanie kontinuity a dlhodobého fungovania rodinných podnikov.⁴⁶ V tomto kontexte bol v januári 2023 prijatý zákon o rodinnej nadácii⁴⁷, ktorého cieľom je práve uľahčiť správu a prevod rodinného majetku.

Založenie rodinnej nadácie podľa tohto zákona vyžaduje viacero úkonov ako vyhlásenie zakladateľa o jej založení, vypracovanie stanov a ďalších potrebných dokumentov a ich predloženie súdu spolu so žiadosťou o registráciu. Rodinná nadácia nadobúda právnu subjektivitu následne zápisom do registra rodinných nadácií, ktorý vedie Okresný súd v Piotrkówe Trybunalskom. Podľa čl. 17 daného zákona musí zakladateľ rodinnej nadácie do nej vložiť majetok na pokrytie rodinného fondu v minimálnej hodnote 100 000 PLN (23 506 EUR). Zákon nestanovuje

⁴⁴ PwC: Správa o prieskume poľských rodinných podnikov, 2023. Dostupné (v poľštine) na: <https://www.pwc.pl/pl/publikacje/raport-badanie-polskich-firm-rodzinych-2023.html>

⁴⁵ Inštitút rodinného podnikania: Rodinný podnik je značka, Správa z výskumu vykonaného v rámci projektu „Štatistika rodinných podnikov“, 2016, s. 31. Dostupné (v poľštine/angličtine) na: https://www.researchgate.net/profile/Ewa-Wiecek-Janka/publication/313508349_Firma_rodzenna_to_marka_Raport_z_badania_przeprowadzonego_w_ramach_projektu_Statystyka_Firm_Rodzinych/links/589ca9cf45851573881bec45/Firma-rodzenna-to-marka-Raport-z-badania-przeprowadzonego-w-ramach-projektu-Statystyka-Firm-Rodzinych.pdf

⁴⁶ KPR: Zákon o rodinnej nadácii – na koho sa vzťahuje a ako funguje? Dostupné (v poľštine) na: <https://kpr-restrukturyzacja.pl/ustawa-o-fundacji-rodzinnej-kogo-dotyczy-i-jak-dziala/>

⁴⁷ Zákon z 26. januára 2023 o rodinnej nadácii. Dostupný (v poľštine) na: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20230000326/U/D20230326Lj.pdf>

kritériá, ktoré musia spĺňať tzv. beneficiári nadácie, ich výber je na samotnom zakladateľovi. Založenie rodinnej nadácie umožňuje získať takisto určité daňové zvýhodnenia.

V Poľsku existuje silné zázemie združení v oblasti rodinného podnikania. Momentálne najväčšou asociáciou rodinných firiem v Poľsku je Iniciatíva rodinných firiem (*Stowarzyszenie Inicjatywa Firm Rodzinnych*)⁴⁸, ktorá spolupracovala na viacerých projektoch s PARP. Z iniciatívy jej členov vznikli ďalšie organizácie ako už spomínaný Inštitút rodinného podnikania (*Instytut Biznesu Rodzinnego*)⁴⁹ a Nadácia rodinných podnikov (*Fundacja Firm Rodzinnych*)⁵⁰, pričom pri vymenovávaní združení zastupujúcich rodinné podniky netreba opomenúť ani poľskú pobočku medzinárodnej asociácie Sieť rodinných podnikov (*Family Business Network Poland*)⁵¹. Spomínané združenia sa aktívne podieľajú na formovaní politiky tohto sektora (pozn.: ich posledným úspechom je prijatie práve spomínaného zákona o rodinnej nadácii) a ich prostredníctvom sa zároveň vytvára silná komunita rodinných podnikov, ktorým ponúkajú rôzne možnosti rastu a vzdelávania.

Na pôde Stáleho podvýboru pre inovácie a konkurencieschopnosť hospodárstva prijali 21. februára 2025 zástupcov rodinných podnikov poslanci Sejmu, za účasti predstaviteľov Ministerstva rozvoja a technológií a Ministerstva fondov a regionálnej politiky Poľskej republiky, kde spolu diskutovali o aktuálne najdôležitejších výzvach, príležitostiach a možných ohrozeniach rozvoja poľských rodinných podnikov, ako aj o nástrojoch podpory z národných fondov a fondov EÚ⁵². Zástupcovia rodinných podnikov sa konkrétne zmienili aj o nasledovných problémoch rodinných podnikov v Poľsku:

- príliš vysoké náklady na zamestnanca, ktoré neumožňujú poľským rodinným podnikom konkurovať zahraničným spoločnostiam pôsobiacim v Poľsku z hľadiska „udržania si“ pracovnej sily,
- rozdielne (daňové a odvodové) náklady pri zamestnávaní osôb prostredníctvom pracovnej zmluvy a na základe B2B zmluvy (SZČO), ktoré by bolo potrebné „zrovnoprávniť“,
- aktuálne obmedzujúci rámec čerpania finančnej podpory a jeho potrebné rozšírenie aj na skutočné, resp. základné potreby podnikov,
- administratívne (procesné) prekážky na získanie finančnej podpory a potreba ich minimalizovania,
- príliš nízke maximálne sumy mnohých foriem štátnej pomoci v zmysle pomoci „de minimis“,

⁴⁸ Viac o Asociácii Iniciatíva rodinných firiem na ich webstránke (v poľštine): <https://firmyrodzinne.pl/o-nas/witaj/>

⁴⁹ Viac o Inštitúte rodinného podnikania na ich webstránke (v poľštine): <https://www.ibrpolska.pl/>

⁵⁰ Viac o Nadácii rodinných podnikov na ich webstránke (v poľštine): <https://ffr.pl/pl/>

⁵¹ Viac o Family Business Network Poland na ich webstránke (v poľštine): <https://www.fbnpoland.org/o-nas>

⁵² Stály podvýbor Sejmu pre inovácie a konkurencieschopnosť hospodárstva Sejmu: Zasadnutie č. 11, 2025-02-21. Dostupné (v poľštine) na: <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/PosKomZrealizowane.xsp?komisja=GOR03S#11>

Audiozáznam tohto zasadnutia je dostupný (v poľštine) na: https://sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/transmisje_arch.xsp?unid=43D0AE992AB044D8C1258C31004686AE

- nadmerná regulácia zo strany štátu, napr. aj pri implementácii smerníc EÚ stanovenie požiadaviek zo strany štátu nad rámec danej smernice, čo núti podniky venovať zdroje implementácii nových nariadení (napr. v súvislosti s AML, MDR, GDPR, s oznamovaním protispoločenskej činnosti) na úkor inovácií,
- potreba efektívneho uplatňovania a vykonávania práva v obchodnoprávných sporoch, ktoré má vplyv na konkurencieschopnosť podnikov,
- v oblasti daňovej politiky potreba podpory automatizácie, robotizácie, ako aj digitálnej a ekologickej transformácie, pričom v Poľsku už v súčasnosti existujú určité daňové úľavy na dani z príjmu, napr. na robotizáciu, na prototyp, na výskum a vývoj (tá posledná umožňuje do daňovo uznateľných nákladov spoločnosti zahrnúť dvoj až trojnásobok nákladov na výskum a vývoj), súčasná forma poskytovania týchto úľav je však pre podniky administratívne a časovo veľmi náročná, riešením by mohlo byť jasné zadefinovanie výdavkov, ktoré spĺňajú kritériá daňovej úľavy.⁵³

2.4 Rakúsko

Neexistuje jednotná právna úprava rodinných podnikov na spolkovej úrovni. Niektoré právne predpisy ale obsahujú ustanovenia, ktoré sa týkajú povahy ich činnosti, ako aj možnosti ich podpory.

Rakúske právne predpisy o sociálnom zabezpečení obsahujú osobitné usmernenia pre zamestnávanie rodinných príslušníkov v podnikoch v rámci tzv. rodinnej spolupráce (*familienhafte Mitarbeit*). Táto úprava umožňuje rodinným príslušníkom vypomáhať v rodinnom podniku počas obdobia s najväčším pracovným vyťažením bez toho, aby to úrady klasifikovali ako pracovný pomer, na ktorý sa vzťahuje zákonné sociálne zabezpečenie.

Pravidlá týkajúce sa rodinnej spolupráce platia pre príbuzných SZČO (*Einzelunternehmerin*), spoločníkov vo verejných obchodných spoločnostiach (*Offene Gesellschaft*), komanditných spoločnostiach (*Gesellschaft bürgerlichen Rechts*) alebo v podobných právnych formách. V kapitálových obchodných spoločnostiach je rodinná spolupráca vo všeobecnosti vylúčená.

V prípade krátkodobej výpomoci zo strany rodinných príslušníkov platí predpoklad, že nejde o pracovnoprávny vzťah, ale o rodinnú výpomoc. Každý prípad je však posudzovaný jednotlivo na základe aktuálnych okolností a uskutočnenej dohody.

V prípade rodinnej spolupráce musí byť výpomoc zo strany rodinného príslušníka dohodnutá ako bezodplatná, t. j. rodinnému príslušníkovi nesmú byť poskytované žiadne peňažné ani nepeňažné plnenia (ani tretími osobami). V tejto súvislosti sa za odmenu nepovažujú bezplatné jedlá alebo jedlá za zníženú cenu, náhrady skutočne vynaložených výdavkov (napr. náhrada cestovných výdavkov), ak nepresiahnu sumu uznanú na daňové účely, drobné benefity (napr. pracovné oblečenie, ktoré zostane osobe po vykonaní práce). Takisto ani drobné prepitné (v celkovej výške

⁵³ Business Insider: Rodinné podniky chcú podporu a dereguláciu. Tu sú ich požiadavky. Dostupné (v poľštine) na: <https://businessinsider.com.pl/prawo/bariery-dla-firm-rodzinych-w-polsce-jakie-zmiany-moga-pomoc/mbtsg9d>

do 32 EUR) nevedie automaticky k predpokladu vzniku pracovného pomeru, ak nie sú prítomné iné znaky pracovného pomeru.⁵⁴

V prípade manželov/registrovaných partnerov nie je odmena za rodinnú spoluprácu považovaná za mzdu, ale vychádza zo zákonného nároku v oblasti rodinného práva, na základe § 98 Všeobecného občianskeho zákonníka⁵⁵:

§98 Ak sa jeden z manželov podieľa na akvizícii druhého, má nárok na primeranú náhradu za svoju spoluprácu. Výška nároku závisí od povahy a trvania služieb; primerane sa zohľadňujú celkové životné podmienky manželov, najmä poskytnuté výživné.

Pracovný pomer u manželov/registrovaných partnerov možno predpokladať len vtedy, ak sa výslovne dohodli na pracovnom pomere za odmenu (t. j. s pracovnou zmluvou, povinnosťou dodržiavať pokyny, organizačným začlenením, evidenciou pracovného času, vedením mzdového účtu atď.).

Pri deťoch sa takisto predpokladá, že pracujú v rodičovskom podniku na základe rodinného vzťahu, a nie na základe pracovného pomeru, ak nie je dohodnuté inak a dieťa je plne poistené na základe vzdelávania, odbornej prípravy alebo inej zárobkovej činnosti. To isté platí aj pre osvojené a nevlastné deti. Po dovŕšení 17. roku života musia byť deti, ktoré na pravidelnej báze pracujú v podniku svojich rodičov, starých rodičov, adoptívnych alebo nevlastných rodičov, bez nároku na odmenu a ktoré nevykonávajú žiadnu inú zárobkovú činnosť na plný úväzok, plne poistené, pokiaľ nie sú zamestnané v poľnohospodárstve alebo lesníctve (na základe § 4 ods. 1 bodu 3 zákona o sociálnom poistení⁵⁶).

Tabuľka 1: Predpoklad pracovného pomeru (vs. rodinnej spolupráce) v závislosti od rodinného vzťahu

Predpoklad (v závislosti od rodinného vzťahu)	v prospech pracovnoprávneho vzťahu	proti pracovnoprávnemu vzťahu
Manželia		x
Registrovaní partneri		x
Životní partneri (<i>Lebensgefährten</i>)		x
Deti		x
Rodičia	x	
Rodičia, príp. starí rodičia*		x
Súrodenci, iní príbuzní	x	

Zdroj: [Rakúsky fond zdravotného poistenia](#)

⁵⁴ Rakúsky portál služieb pre firmy: Spolupráca rodinných príslušníkov. Dostupné (v nemčine) na: <https://www.usp.gv.at/themen/brancheninformationen/gastronomie-und-tourismus/mitarbeit-von-familienangehoerigen.html>

⁵⁵ Spolkové právo konsolidované: Všeobecný občiansky zákonník. Dostupný (v nemčine) na: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001622>

⁵⁶ Spolkové právo konsolidované: Všeobecný zákon o sociálnom poistení. Dostupný (v nemčine) na: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10008147>

* v prípade krátkodobej bezodplatnej výpomoci a za predpokladu, že sú plne poistení na základe zárobkovej činnosti, absolvovania odbornej prípravy, štúdia, poberania dôchodkovej dávky a pod.

V kontexte demografických zmien, keď sa v Rakúsku v najbližších piatich rokoch očakáva uskutočnenie 25 000 prevodov podnikov, bol s cieľom uľahčiť prevod rodinných podnikov v máji 2024 prijatý tzv. „Zákon o odkladnej lehote“ (*Grace-Period-Gesetz*)⁵⁷. Predmetom tohto zákona bola novelizácia Živnostenského zákona, zákona o ochrane zamestnancov a Spolkového daňového poriadku. Prijatá legislatívna úprava poskytuje rodinným podnikom v období prevodu možnosť využiť sprievodnú kontrolu zo strany daňového úradu a zároveň prináša rôzne administratívne uľahčenia (napr. flexibilnejší proces schvaľovania obchodných prevádzok). Z pohľadu spolkového kabinetu sa tým zvyšuje právna istota a plánovateľnosť pre mladých podnikateľov a podnikateľky. Možnosť požiadať daňový úrad o pomoc pri prevode podniku je dostupná od 1. januára 2025.⁵⁸

Táto pomoc sa nevzťahuje na všetky právne formy (napr. na GmbH, čo je obdoba s. r. o.), jedným z pravdepodobných dôvodov obmedzenia jej rozsahu sú limitované kapacity daňových úradov. Žiadateľom môže byť fyzická osoba, ktorá spĺňa podmienky na základe Spolkového daňového poriadku⁵⁹(§ 153h, ods. 1):

§ 153h. (1) *Fyzická osoba, ktorá uvedie, že má v úmysle do dvoch rokov*

1. *previesť podnik,*
2. *previesť časť podniku alebo*
3. *previesť podiel na spoločnom podnikaní, na ktorom sa podieľajú výlučne príbuzní žiadateľa*

v zmysle § 24 zákona o dani z príjmov z roku 1988 jednej alebo viacerým osobám z okruhu svojich príbuzných, môže požiadať o sprevádzanie pri prevode podniku.

Samotný Živnostenský zákon⁶⁰ neobsahuje zmienku o rodinných podnikoch ako takých, nepriznáva preto ich majiteľom osobitné právne postavenie, obchodné práva alebo povinnosti pri ich prevádzkovaní. Jedným z ustanovení, ktoré sa vzťahujú na rodinných príslušníkov majiteľa živnosti, je právo na pokračovanie prevádzky podniku v prípade úmrtia majiteľa, upravené v § 41 Živnostenského zákona:

Právo na pokračovanie prevádzky podniku

§ 41. (1) *Právo pokračovať v podnikaní na základe živnostenského oprávnenia inej osoby (právo na pokračovanie prevádzky podniku) patrí:*

1. *do dedičstva po vlastníkovi podniku;*
2. *pozostalému/pozostalej manželovi/manželke alebo registrovanému partnerovi, do ktorého zákonného vlastníctva prechádza podnikateľská činnosť vlastníka podniku úplne alebo čiastočne na základe právneho nástupníctva z dôvodu úmrtia alebo darovania pre prípad smrti;*

⁵⁷ Rakúsky parlament: Zákon o odkladnej lehote (*Grace-Period-Gesetz*). Dostupné (v nemčine) na: <https://www.parlament.gv.at/gegenstand/XXVII/I/2510>

⁵⁸ Rakúsky parlament: Národná rada schválila podporu pre odovzdávanie podnikov v rodinných firmách. Dostupné (v nemčine) na: https://www.parlament.gv.at/aktuelles/pk/jahr_2024/pk0467

⁵⁹ Spolkový daňový poriadok. Dostupný (v nemčine) na:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10003940>

⁶⁰ Spolkové právo konsolidované: Úplná právna úprava živnostenských predpisov 1994. Dostupné (v nemčine) na: <https://www.ris.bka.gv.at/geltendefassung.wxe?abfrage=bundesnormen&gesetzesnummer=10007517>

3. za podmienok uvedených v odseku 2 aj deťom a osvojeným deťom, ako aj deťom osvojených detí živnostníka do dovŕšenia 24. roku života;
4. do konkurznej podstaty;
5. súdom ustanovenému nútenému správcovi alebo nútenému nájomcovi.

Z pôsobnosti Živnostenského zákona (§ 2, ods. 1, bod 9) sú vyňaté: „odvetvia činnosti, ktoré svojou povahou a spôsobom vykonávania patria do kategórie vedľajších zamestnaní v domácnosti a vykonávajú ich bežní členovia domácnosti“ (§ 2, ods. 1, bod 9). Ako príklad takejto činnosti môžeme uviesť prenájom najviac desiatich lôžok pre hostí bežnými členmi vlastnej domácnosti, v rámci ktorého sa poskytujú doplnkové služby za stanovených podmienok⁶¹.

Na úrovni spolkových krajín existujú právne predpisy, ktoré zahŕňajú definíciu rodinného podniku alebo rodinnej farmy. Ich znenie je však účelovo viazané na konkrétny predpis.

Napríklad v zákone o vidieckom osídlení spolkovej krajiny Voralbersko⁶² (§ 1. ods. 2) je rodinná farma definovaná ako „samostatný poľnohospodársky podnik, ktorý zo svojich zárobkov samostatne alebo v spojení s vedľajšou činnosťou zabezpečuje roľníckej rodine udržateľný primeraný príjem“. Cieľom tejto úpravy je podporovať zakladanie a udržiavanie takýchto fariem. Deje sa tak aj prostredníctvom ich podporovania na spolkovej úrovni. Ako príklad môžeme uviesť Program stimulov pre poľnohospodárstvo, v rámci ktorého smeruje do tohto sektoru v spolupráci so spolkovými krajinami v období rokov 2024-2027 každoročne 90 mil. EUR.⁶³

V zmysle právneho predpisu Burgenlandu o otváracích hodinách predajní⁶⁴ sa definuje rodinný podnik ako predajné miesto, v ktorom pracuje samotný obchodník a maximálne dvaja ďalší členovia rodiny, pričom stupeň príbuzenstva je ďalej vyšpecifikovaný v tomto predpise.

Asociácia Európske rodinné podniky uvádza pri Rakúsku 80 % podiel rodinných podnikov na všetkých firmách, pričom približne 43 % rodinných podnikov (na základe údajov KMU Forschung Austria) sú podniky s jedným vlastníkom bez zamestnancov. Ak by sme nebrali do úvahy jednoosobové podniky, v takomto užšom zmysle sa podiel rodinných podnikov odhaduje v Rakúsku na úrovni 50 %⁶⁵.

⁶¹ Platforma verejnej správy oesterreich.gv.at: Prenájom miestností a obchodné právo. Dostupné (v nemčine) na: https://www.oesterreich.gv.at/themen/reisen_und_freizeit/reisen-und-ferien/7/Seite.2960406.html

⁶² Konsolidovaný krajinský zákon Vorarlberska: Zákon o vidieckom osídlení. Dostupný (v nemčine) na: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=LrVbg&Gesetzesnummer=20000592&FassungVom=2025-02-02>

⁶³ Spolkové ministerstvo poľnohospodárstva, lesníctva, regiónov a vodného hospodárstva Rakúska: Totschnig predstavuje stimulačný program pre poľnohospodárstvo vo výške 360 miliónov eur. Dostupné (v nemčine) na: <https://www.bmluk.gv.at/service/presse/landwirtschaft/2023/totschnig-praesentiert-360-millionen-impulsprogramm-lw.html>

⁶⁴ Konsolidovaný krajinský zákon Burgenlandu: Vyhláška o otváracích hodinách obchodov. Dostupný (v nemčine) na: <https://ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=LrBgld&Gesetzesnummer=20000244>

⁶⁵ KMU Forschung Austria: Rodinný podnik: Pilier hospodárstva, apríl 2020. Dostupné (v nemčine) na: <https://www.kmuforschung.ac.at/wp-content/uploads/2020/04/wko-analyse-familienunternehmen-4-2020.pdf>

2.5 Malta

Malta, ako jeden z prvých štátov v rámci EÚ, zadefinovala rodinné podniky vo svojej legislatíve.

„Zákon na podporu regulácie rodinných podnikov, ich riadenia a prevodu rodinných podnikov z jednej generácie na druhú; na podporu a pomoc rodinným podnikom pri zlepšovaní ich vnútornej organizácie a štruktúry s cieľom efektívneho prevádzkovania podniku a práce na úspešnom prevode rodinného podniku; a na ďalšie záležitosti, ktoré s tým súvisia alebo sú s tým spojené⁶⁶,“ prijal maltský parlament v roku 2016.

Zákon o rodinnom podnikaní v článku 3, ods. 1 vymedzuje základné definičné kritériá rodinného podniku pre jednotlivé obchodné spoločnosti nasledovne:

3. (1) Rodinným podnikom, ktorý môže spĺňať podmienky na registráciu podľa tohto zákona, sa rozumie akýkoľvek podnik so sídlom na Malte, pričom:

(a) v prípade akciovej spoločnosti (public limited liability company), ktorej akcie sú kótované na regulovanom trhu alebo sa s nimi obchoduje v mnohostrannom obchodnom systéme, väčšinu akcií vrátane práv vlastníctva, či už priamo alebo nepriamo, najmenej dvaja vlastníci, ktorí sú rodinnými príslušníkmi v rámci tej istej rodiny;

(b) v prípade spoločnosti s ručením obmedzeným (limited liability company) založenej iným spôsobom, ako je uvedené v písmene (a):

i) všetky podiely spoločnosti sú v priamom alebo nepriamom vlastníctve najmenej dvoch vlastníkov, ktorí sú členmi tej istej rodiny; a

ii) najmenej jeden člen rodiny je formálne zapojený do celkového riadenia, riadnej správy a manažmentu spoločnosti:

na účely tohto odseku sa nebudú brať do úvahy podiely v priamom alebo nepriamom vlastníctve osôb, ktoré nie sú členmi rodiny, pokiaľ ich súhrnná vydaná hodnota nepresiahne päť percent základného imania spoločnosti;

na účely tohto odseku sa ďalej nebudú brať do úvahy podiely v priamom alebo nepriamom vlastníctve osôb, ktoré sú v rodinnom podniku nepretržite zamestnané na plný úväzok viac ako tri roky a ktoré nie sú rodinnými príslušníkmi, pokiaľ ich súhrnná vydaná hodnota nepresiahne desať percent základného imania spoločnosti;

ďalej za predpokladu, že existujú akékoľvek obchodné aktíva držané na základe nájmu, väčšinu nájomcov v nájomnej zmluve tvoria členovia rodiny.

(c) v prípade verejných obchodných spoločností (partnerships en nom collectif) a komanditných spoločností (partnerships en commandite):

(i) celý kapitálový vklad do spoločnosti bol poskytnutý, priamo alebo nepriamo, aspoň dvoma vlastníkmi, ktorí sú členmi tej istej rodiny a majú, priamo alebo nepriamo, právo na väčšinu rozdeliteľného zisku; a

(ii) aspoň jeden z nich má väčšinový podiel rozhodovacích práv:

⁶⁶ Zákon o rodinnom podnikaní (Zákon č. XLVIII v znení neskorších predpisov). Dostupný (v angličtine) na: <https://legislation.mt/eli/cap/565/eng>

na účely tohto odseku sa nebudú brať do úvahy kapitálové vklady poskytnuté priamo alebo nepriamo osobami, ktoré nie sú členmi rodiny, ak ich súhrnný vklad nepresiahne päť percent celkového vkladu všetkých spoločníkov v spoločnosti;

na účely tohto odseku sa ďalej nebude brať do úvahy kapitálový vklad poskytnutý priamo alebo nepriamo zamestnancami, ktorí sú v rodinnom podniku nepretržite zamestnaní na plný úväzok viac ako tri roky a ktorí nie sú rodinnými príslušníkmi, ak ich súhrnný vklad nepresiahne desať percent kapitálového vkladu spoločnosti;

ďalej za predpokladu, že v prípade, ak sú podnikové aktíva držané na základe nájmu, väčšinu nájomcov v nájomnej zmluve tvoria členovia rodiny.

(d) v prípade rodinného podniku, kde všetky akcie alebo podiely drží správca **v rámci zvereneckého fondu (trustu)** v prospech členov rodiny ako príjemcov, ktorý bol zriadený písomnou listinou a všetci príjemcovia sú vlastníkami a členmi tej istej rodiny:

na účely tohto odseku sa nebudú brať do úvahy ostatní príjemcovia, ktorí nie sú členmi rodiny v rámci toho istého rodinného podnikateľského zvereneckého fondu, ak súhrnne nemajú prospech z viac ako piatich percent rodinného podniku, alebo ak sú len zostatkovými príjemcami, ktorí budú mať prospech zo zvereneckého fondu až po jeho zániku z dôvodu, že v rámci tej istej rodiny neexistujú žiadni rodinní príslušníci, ktorí by mohli mať prospech zo zvereneckého fondu v príslušnom čase;

na účely tohto odseku sa ďalej nebudú brať do úvahy ostatní príjemcovia, ktorí sú v rámci toho istého rodinného podnikateľského zvereneckého fondu nepretržite zamestnaní na plný úväzok viac ako tri roky a ktorí nie sú rodinnými príslušníkmi v rámci tej istej rodiny, ak súhrnne nemajú prospech z viac ako desiatich percent rodinného podnikateľského zvereneckého fondu, alebo ak sú len zostatkovými príjemcami, ktorí budú mať prospech zo zvereneckého fondu až po jeho zániku z dôvodu, že v rámci tej istej rodiny neexistujú žiadni rodinní príslušníci, ktorí by mohli mať prospech zo zvereneckého fondu v príslušnom čase;

ďalej za predpokladu, že akékoľvek obchodné aktíva drží správca na základe nájmu, je väčšinovým nájomcom v nájomnej zmluve.

(e) v prípade podnikania vykonávaného rodinnými príslušníkmi formou spoločnosti inej, ako je uvedené v písmene c), podnik a majetok sú vo vlastníctve a pod kontrolou, priamou alebo nepriamou, najmenej dvoch vlastníkov, ktorí sú rodinnými členmi v rámci tej istej rodiny:

na účely tohto odseku sa nebudú brať do úvahy iné aktíva vo vlastníctve osôb, ktoré nie sú rodinnými príslušníkmi, ak ich celková hodnota nepresiahne päť percent čistých aktív rodinného podniku;

na účely tohto odseku sa ďalej nebudú brať do úvahy iné aktíva vo vlastníctve zamestnancov, ktorí sú v rodinnom podniku nepretržite zamestnaní na plný úväzok viac ako tri roky a ktorí nie sú rodinnými príslušníkmi, ak ich celková hodnota nepresiahne desať percent čistých aktív rodinného podniku;

ďalej za predpokladu, že takýto podnik bude dodržiavať všetky ustanovenia týkajúce sa neregistrovaných organizácií, ako je stanovené v Občianskom zákonníku a v jeho príslušnej prílohe k nemu;

ďalej za predpokladu, že existujú akékoľvek obchodné aktíva držané na základe nájmu, rodinní členovia sú väčšinovým nájomcom v nájomnej zmluve; a

(f) akýkoľvek iný podnik na základe ustanovenia ministra.

Článok 5 zákona o rodinnom podnikaní zároveň limituje vlastnícky alebo majetkový podiel rodinného podniku v rukách jedného vlastníka hornou hranicou 80 %, tzn. napríklad v prípade akciovej spoločnosti nesmie jednej osobe patriť, či už priamo alebo nepriamo, viac ako 80 % základného imania tohto rodinného podniku.

Podpora rodinných podnikov

Jedným z cieľov prijatia tejto legislatívy bolo uľahčenie a podpora prevodu rodinných podnikov, nakoľko úspešné zrealizovanie prevodu počas života rodinných príslušníkov tzv. prevod „inter vivos“ pozitívne ovplyvňuje úspech pokračovania rodinného podniku. Takýto prevod býva transparentnejší, hladší a úspešnejší v porovnaní s prevodom podniku po smrti zakladateľa/majiteľa rodinného podniku, tzv. „causa mortis“. Prevod „inter vivos“ takisto priaznivo vplýva na zachovanie dôvery zo strany zamestnancov, obchodných partnerov, investorov, zákazníkov a akcionárov, ako aj na kontinuitu finančných a úverových vzťahov rodinného podniku.⁶⁷

Na podporu prevodu rodinných podnikov môžu rodinné podniky na Malte požívať výhody, ďalej špecifikované v *zákone o dani z dokumentov a prevodov*⁶⁸, s výnimkou prípadu prevodu rodinného podniku na rodinného príslušníka, ktorý je predkom (čl. 11 zákona o rodinnom podnikaní).

Zákon o dani z dokumentov a prevodov v čl. 41C konkrétne špecifikuje, že v prípade prevodu fungujúceho rodinného podniku jednotlivcom na rodinných príslušníkov, pri ktorom dôjde k prevodu nehnuteľného majetku, ktorý je obchodným nájomným bytom, sa daň vyrubí z prvých 500 000 EUR hodnoty prevádzaného majetku vo výške 3,50 EUR za každých 100 EUR alebo ich časť za predpokladu, že notár, ktorý prijíma akúkoľvek listinu o takomto prevode, zaznamená v listine písomné vyhlásenie prevádzajúcej osoby a nadobúdateľa, že sú splnené podmienky ustanovené v tomto článku a notár upozorní uvedené osoby na dôležitosť pravdivosti takéhoto vyhlásenia. Sadzba dane z prevodu je teda v tomto prípade na prvých 500 000 EUR hodnoty nehnuteľnosti znížená na 3,5 % oproti štandardnej výške sadzby, ktorá je na úrovni 5 %.

Daňové zvýhodnenie pri prevode rodinného podniku sa takisto týka aj prevodu akcií, podielov v spoločnosti, v truste alebo nadácii, keď sa pri vyrubení dane neberie do úvahy prvých 150 000 € z ich hodnoty. To platí len v prípade, ak uvedený rodinný podnik nemá vo vlastníctve, priamo alebo nepriamo, žiadny iný nehnuteľný majetok okrem majetku, ktorý bol v rodinnom podniku využívaný najmenej 3 roky pred prevodom a uvedený rodinný podnik je aspoň z 85 % pod kontrolou a priamym alebo nepriamym vlastníctvom členov rodiny. Uvedené ustanovenia smerujú k tomu, aby sa daňové zvýhodnenie netýkalo nehnuteľného majetku, s ktorým daný rodinný podnik obchoduje, ale ktorý používa len na účel svojho podnikania a aby sa týkalo len podnikov, nad ktorými má rodina výraznú kontrolu.

Jedným z dočasných opatrení (v platnosti do 31.12.2025) je znížená daňová sadzba z 5 % na úroveň 1,5 % v súvislosti s bezodplatným prevodom obchodovateľných cenných papierov vo vlastníctve fyzických osôb a bezodplatným prevodom nehnuteľného obchodného majetku pri prevode

⁶⁷ Maltské združenie zamestnávateľov: Zákon o rodinných podnikoch, miestna legislatíva. Dostupné (v angličtine) na: <https://index.maltaemployers.com/en/the-family-business-act-local-legislation>

⁶⁸ Zákon o dani z dokumentov a prevodov. Dostupný (v angličtine) na: <https://legislation.mt/eli/cap/364/eng/pdf>

rodinného podniku (čl. 2 Nariadenia o dani z darov obchodovateľných cenných papierov a nehnuteľného majetku používaného na podnikanie (oslobodenie)⁶⁹).

V rámci *Programu Micro Invest* majú rodinné podniky možnosť uchádzať sa o daňové úľavy na oprávnené výdavky do výšky 70 000 EUR počas trojročného obdobia, pričom musia byť účelovo viazané na pokrytie zvýšených nákladov na mzdy, zlepšenie infraštruktúry, pokrytie investičných nákladov, nákladov na kúpu motorových vozidiel alebo nákladov súvisiacich s certifikáciou.⁷⁰ Medzi ďalšie podporné opatrenia pre rodinné podniky patrí možnosť získať úhradu nákladov za mediačné služby do celkovej výšky 2500 EUR a 50 % úhradu nákladov na odborné poradenstvo ohľadne nástupníctva do max. výšky 2 500 EUR na projekt a do max. výšky 20 000 EUR na obdobie 3 rokov⁷¹. V neposlednom rade sú rodinné podniky priaznivo vnímané pri obnove nájomných zmlúv, vrátane dlhodobého nájmu, ktoré sa týkajú pozemkov a priestorov vo vlastníctve štátu (čl. 12 zákona o rodinnom podnikaní).

Podnik je oprávnený využívať akékoľvek stimuly, výhody alebo programy dostupné pre rodinné podniky iba v prípade, ak je riadne registrovaný ako rodinný podnik (čl. 11, ods. 6 zákona o rodinnom podnikaní). Rodinný podnik, ktorý využíva takúto pomoc, má takisto povinnosť zasielať každoročne Regulačnému úradu „ročné hlásenie“ o prípadných zmenách v štruktúre podniku (čl. 13 zákona o rodinnom podnikaní). V prípade, že registrovaný členský podnik, ktorý využil a požiadal o akúkoľvek podporu, nezostane zriadený a registrovaný ako rodinný podnik počas minimálneho obdobia troch po sebe nasledujúcich rokov, má povinnosť príslušnú pomoc vrátiť, s výnimkou prípadu nečakanej smrti člena rodiny (čl. 15 zákona o rodinnom podnikaní).

Registrácia rodinných podnikov

Regulačný úrad pre rodinné podniky prideluje každému registrovanému rodinnému podniku číslo, ktorému predchádza skratka „FB“ (*Family Business*). Registrovaný rodinný podnik môže toto číslo uvádzať vo všetkých zverejnených materiáloch, listoch, oznámeniach, reklamách a iných dokumentoch vydaných týmto podnikom. Údaje o zaregistrovaných rodinných podnikoch nie sú verejne dohľadateľné. Ich názvy si je možné vyžiadať od Regulačného úradu na základe písomnej žiadosti, ostatné informácie o registrovaných rodinných podnikoch môžu byť sprístupnené len oprávneným orgánom v súvislosti s poskytovaním podpory pre rodinné podniky (čl. 26 zákona o rodinnom podnikaní).

Medzi základné úlohy Regulačného úradu patrí (čl. 20 zákona o rodinnom podnikaní):

- poskytovanie informácií a usmernení rodinným podnikom o požiadavkách, výhodách a povinnostiach v súvislosti s registráciou,
- poskytovanie registračných služieb pre podniky, posudzovanie žiadostí o registráciu, vystavenie registračného certifikátu na požiadanie,

⁶⁹ Nariadenie o dani z darov obchodovateľných cenných papierov a nehnuteľného majetku používaného na podnikanie (oslobodenie). Dostupné (v angličtine) na: <https://legislation.mt/eli/sl/364.15/eng/pdf>

⁷⁰ MaltaEnterprise: MicroInvest 2024. Dostupné (v angličtine) na: <https://maltaenterprise.com/support/micro-invest>

⁷¹ MaltaEnterprise: Dotácie na rodinné podnikanie. Dostupné (v angličtine) na: <https://maltaenterprise.com/familybusinessgrant>

- vedenie a aktualizácia registra registrovaných rodinných podnikov,
- monitorovanie dodržiavania zákonných podmienok po registrácii zo strany rodinných podnikov,
Pozn.: Regulačný úrad má právomoc vydať usmernenia týkajúce sa činnosti registrovaných rodinných podnikov, ich prípadné porušenie zo strany podniku môže byť taktiež dôvodom na zrušenie registrácie rodinného podniku (čl. 23).
- prešetrovanie písomných sťažností, ktoré sa týkajú registrovaných rodinných podnikov, ako aj vyšetrovanie z *úradnej moci* akýchkoľvek nedostatkov v registrovanom rodinnom podniku spolu s podniknutím príslušných krokov,
- podpora a propagácia sektora rodinných podnikov prostredníctvom komunikácie, šírenia a kontaktovania relevantných strán o príslušných novinkách a informáciách,
- povzbudzovanie rodinných podnikov k uzavretiu písomných dohôd týkajúcich sa zásad riadenia rodinného podniku,
- predkladanie odporúčaní pre príslušného ministra, čo sa týka legislatívy a jednotlivých politík na podporu sektora rodinných podnikov, ako aj pomoc vláde, ministerstvám, verejným agentúram, úradom a subjektom kontrolovaným vládou pri príprave a revízií politík na podporu rodinných podnikov
- koordinácia a komunikácia s akýmkoľvek príslušným orgánom s cieľom uľahčiť registráciu a registračný proces rodinných podnikov.

Regulačný úrad pre rodinné podniky má samostatnú právnu subjektivitu a je spôsobilý, s výhradou niektorých ustanovení tohto zákona, uzatvárať zmluvy, nadobúdať, vlastníť a disponovať majetkom na účely vykonávania svojich funkcií, vrátane požičiavania alebo vypožičiavania peňazí (s povolením a písomným súhlasom ministra), ako aj podávať žaloby a viesť súdne spory (čl. 17A zákona o rodinnom podnikaní). Minister hospodárstva, podnikania a strategických subjektov menuje vedúceho Regulačného úradu na obdobie 3 rokov, s možným opätovným vymenovaním (čl. 17 zákona o rodinnom podnikaní), môže byť odvolaný len na základe preukázanej neschopnosti vykonávať túto funkciu alebo preukázaného nesprávneho konania (čl. 19 zákona o rodinnom podnikaní).

Zákon o rodinnom podnikaní stanovuje trestnoprávnu zodpovednosť pre osoby a podniky, ktoré s cieľom získať a udržať si štatút rodinného podniku sfaľujú alebo pozmenia osvedčenie o registrácii, uvádzajú nepravdivé údaje/vyhlásenia, zneužívajú označenie rodinného podniku a pod., pričom trestná sadzba pri týchto skutkoch je stanovená od 13 mesiacov do 4 rokov odňatia slobody. Trestného činu sa takisto dopúšťajú osoby alebo podniky, ktoré konajú neoprávnene s úmyslom získať akúkoľvek výhodu/podporu podľa tohto zákona alebo predpisov vydaných na základe tohto zákona, alebo napomáhajú inej osobe k takémuto konaniu (čl. 33 a 34 zákona o rodinnom podnikaní).

Aj napriek komplexnej legislatíve a podporným opatreniam nepredstavuje počet zaregistrovaných podnikov na Malte vysoké číslo. V decembri 2024 evidoval Úrad pre rodinné podniky cca 330 zaregistrovaných rodinných podnikov⁷².

⁷² BusinessNow.mt: Rodinné podniky fungujú inak: Ako Úrad pre rodinné podniky podporuje ich jedinečné potreby. Dostupné (v angličtine) na: <https://businessnow.mt/family-businesses-operate-differently-how-the-family-business-office-supports-their-unique-needs/>

Pozn.: Celkový počet aktívnych firiem na Malte dosiahol v roku 2023 číslo 56-tisíc.⁷³ Podľa údajov zverejnených organizáciou Európske rodinné podniky sa podiel rodinných firiem pohybuje na Malte na úrovni 70 % (kap. 1.1, obr. 1).

2.6 Dánsko

V Dánsku neexistuje jednotná právna úprava a definícia rodinných podnikov. Oblasti rodinného podnikania je však venovaná veľká pozornosť aj vzhľadom na vysoké percento podnikov, ktoré sú vlastnené alebo riadené rodinou. Konfederácia dánskeho priemyslu uvádza ich podiel (na všetkých podnikoch v Dánsku) na úrovni približne 80 %, pričom zdôrazňuje ich úlohu pri budovaní a podpore miestnych komún.⁷⁴

V prípade rodinných podnikov v užšom zmysle (t. j. bez jednoosobových podnikov) sa odhaduje ich absolútny počet na úrovni 60 tisíc, pričom význam viacerých z nich presahuje úlohu hospodárskych subjektov (napr. Lego, Danfoss).⁷⁵

Dánsko (tesne nasledované Švédskom) sa v roku 2024 ocitlo na čele „Rebríčka štátov z pohľadu rodinných podnikov“, ktorý pravidelne zverejňuje nemecká Nadácia pre rodinné podniky (*Stiftung Familienunternehmen*). Toto porovnanie podmienok pre rodinné podniky v jednotlivých štátoch je zamerané najmä na faktory, ktoré sú rozhodujúce pre úspech obchodných modelov veľkých rodinných podnikov a tým nepriamo poskytuje informácie o štrukturálnych silných a slabých stránkach daného štátu aj z dlhodobého hľadiska⁷⁶. Dánsko bolo v správe pozitívne vnímané najmä z hľadiska vybudovanej infraštruktúry a inštitúcií, ale taktiež na jeho popredné miesto mali vplyv priaznivé ceny a vysoká bezpečnosť dodávok elektrickej energie, ako aj nízke riziko spojené s dovozom ropy, plynu a uhlia.

Dánsky parlament schválil 8. apríla 2025 návrh zákona⁷⁷ s cieľom podporiť a uľahčiť generáčnú výmenu v podnikoch. Obsah zákona vychádza zo širokej politickej *Dohody o silnejšom podnikateľskom prostredí*⁷⁸ z júna 2024, ktorá zahŕňa reorganizáciu systémov podpory podnikania a nové iniciatívy na vytvorenie lepších rámcových podmienok pre dánske podniky.

⁷³ Národný štatistický úrad (Malta): Demografia podnikov (2023). Dostupné (v angličtine) na:

<https://nso.gov.mt/statistical-business-register/business-demography-2023/>

⁷⁴ Dansk Industri: Miestnu komunitu udržiavajú v chode podniky riadené vlastníckmi a rodinné podniky, august 2023. Dostupné (v dánčine) na: <https://www.danskindustri.dk/arkiv/analyser/2023/8/ejerledede-og-familieejede-virksomheder-holder-gang-i-lokalsamfundet/>

⁷⁵ Forbes: Ako sa Dánsko snaží udržať rodinné podniky. Dostupné (v angličtine) na:

<https://www.forbes.com/sites/francoisbotha/2024/06/23/how-denmark-is-moving-to-retain-family-owned-businesses/>

⁷⁶ Stiftung Familienunternehmen: Rebríček krajín z pohľadu rodinných podnikov. Dostupné (v angličtine) na:

<https://www.familienunternehmen.de/en/publications/country-index-for-family-businesses-2024>

⁷⁷ Dánsky parlament (Folketinget): L 123 Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o dani z nehnuteľností, zákon o dani z kapitálových výnosov a rôzne iné zákony. Dostupný (v dánčine) na:

https://www.ft.dk/samling/20241/lovforslag/1123/20241_1123_som_vedtaget.htm

⁷⁸ Ministerstvo pre oblasť daní (Dánsko): Dosiahnutá široká politická dohoda na posilnenie podnikateľského prostredia. Dostupné (v dánčine) na: <https://skm.dk/aktuelt/presse-nyheder/pressemeddelelser/bred-politisk-aftale-om-et-staerkere-erhvervsliv-paa-plads>

Z pohľadu Konfederácie dánskeho priemyslu prinášajú nové pravidlá pre generačné nástupníctvo najvýraznejšie zlepšenie za posledných 25 rokov v oblasti rodinného podnikania⁷⁹. Medzi hlavné body tejto legislatívnej úpravy patrí:

- zníženie sadzby dane z nehnuteľností a dane z darovania z 15 % na 10 % hodnoty podniku v prípade prevodu podniku na blízku rodinu ako dôsledok dedičstva alebo darovania,
- právny nárok podnikov na ocenenie hodnoty podniku v prípade nástupníctva podľa definovanej schémy/vzorca aj v prípade, ak sa táto hodnota líši od trhovej hodnoty podniku, a to za účelom zvýšenia predvídateľnosti ocenenia hodnoty podniku a v konečnom dôsledku aj právnej istoty zo strany podnikov,
- rozšírenie definície „blízkej rodiny“ z hľadiska dane z dedičstva a darovania aj na súrodencov, s platnosťou od roku 2027,
- zaradenie podnikov, ktorých činnosť zahŕňa podnikanie s nehnuteľnosťami, do rovnakej daňovej kategórie pre prípady nástupníctva ako ostatné podniky v prípade, ak má rodina v podniku kontrolný podiel.

Pozn.: Vďaka novým pravidlám sa daňové nástupníctvo vzťahuje aj na realitné spoločnosti, ktoré prenajímajú nehnuteľnosti a v ktorých rodina zodpovedá za skutočnú prevádzkovú činnosť/prenájom. To v praxi znamená, že ak rodina prevedie spoločnosť prevádzkujúcu prenájom nehnuteľností, v prípade prevodu sa na ňu nevzťahuje daň z prevodu, za podmienky, že v nej rodina vlastní priamo alebo nepriamo viac ako 50 % alebo kontroluje viac ako 50 % hlasov v spoločnosti. Podniky, ktorých činnosťou je prenájom nehnuteľností, možno teda previesť na ďalšiu generáciu pri nižšej dani z nehnuteľností a darovania na úrovni 10 % a bez uplatnenia dane z kapitálových výnosov.⁸⁰

2.7 Švédsko

Vo Švédsku neexistuje jednotná právna úprava a definícia rodinných podnikov. V jednotlivých oblastiach môžeme identifikovať právne ustanovenia, príp. rozhodnutia súdov, ktoré sa týkajú charakteru a fungovania podnikov, v ktorých sú zamestnaní rodinní príslušníci.

Podniky, v ktorých okrem rodinných príslušníkov nepracujú žiadni iní zamestnanci, sú oslobodené od veľkej časti švédskych právnych predpisov o pracovnom prostredí. Tieto podniky sú povinné dodržiavať ustanovenia týkajúce sa strojov a iných technických zariadení, ako aj nebezpečných látok, ale celkovo sa na ne regulačný rámec nevzťahuje.⁸¹ To okrem iného znamená,

⁷⁹ Dansk Industri: Prijaté nové pravidlá pre generačné nástupníctvo. Dostupné (v dánčine) na: <https://www.danskindustri.dk/danskefamilievirksomheder/nye-regler-for-generationsskifte-pa-vej/>

⁸⁰ Grant Thornton Danmark: Návrh zákona o zmiernení generačnej výmeny v prípade podnikov. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.grantthornton.dk/nyheder/nyheder/nyheder-2025/lovforslag-om-lempelser-af-generationsskifte-for-erhvervsvirksomheder/>

⁸¹ Na stavebné a inžinierske práce rodinných podnikov sa vzťahujú osobitné požiadavky. Pri prácach tohto druhu sa od rodinných podnikov očakáva aj dodržiavanie celého zákona o pracovnom prostredí a predpisov vydaných s odkazom na tento zákon.

že v takto vymedzených rodinných podnikoch môžu určité úlohy vykonávať aj nepľnoleté osoby (pozri viac v zákone o pracovnom prostredí⁸², kap. 3, § 5 a kap. 5, § 2-3).

Prevažná časť ustanovení zákona o ochrane zamestnanosti⁸³, ktorý upravuje vzťah medzi zamestnancom a zamestnávateľom, sa nevzťahuje na zamestnancov, ktorí sú rodinnými príslušníkmi zamestnávateľa (viď § 1 ods. 2 bod 2 tohto zákona). Dôsledkom tejto úpravy je možnosť uprednostniť rodinného príslušníka pred iným zamestnancom vo vymedzených prípadoch. Napríklad si môže zamestnávateľ „ponechať“ zamestnanca, ktorý je rodinným príslušníkom, namiesto iného zamestnanca s dlhšou dobou zamestnania. V prípade opätovného prijatia do zamestnania majú takisto rodinní príslušníci prednosť pred ostatnými. Na druhej strane však toto vyňatie spod určitých ustanovení zákona o ochrane zamestnanosti má za následok nižší stupeň ochrany rodinných príslušníkov v pracovno-právnom vzťahu k zamestnávateľovi, ktorý je členom ich rodiny. Zákonná výpovedná lehota, ktorá sa vzťahuje na ostatných zamestnancov, sa napríklad nevzťahuje na zamestnancov patriacich do rodiny ich zamestnávateľa.

Zákon o spolurozhodovaní na pracovisku⁸⁴ v § 41b limituje organizovanie protestných akcií v prípade podnikov tvorených výlučne rodinnými príslušníkmi:

„Zamestnanec nesmie realizovať ani sa zúčastniť protestnej akcie, ktorej cieľom je uzavretie kolektívnej zmluvy s podnikom, ktorý nemá zamestnancov, alebo v ktorom sú zamestnancami a jedinými vlastníkmi len prevádzkovateľ podniku alebo jeho rodinní príslušníci.“

Asociácia Sieť rodinných podnikov – Švédsko⁸⁵ uvádza, že podiel rodinných podnikov na všetkých podnikoch vo Švédsku sa pohybuje na úrovni 50 až 70 %, pričom sa tento sektor podieľa približne 20 až 30 % na celkovom HDP a zamestnáva približne tretinu pracovnej sily vo Švédsku.

2.8 Holandsko

Holandsko nemá jednotnú právnu definíciu rodinného podniku vo svojej legislatíve. Je jedným z mála štátov, ktoré zaviedlo štatistický zber údajov o rodinných podnikoch na základe definície rodinného podniku z dielne Európskej komisie (pozri kap. 1.1).

⁸² Zákon o pracovnom prostredí (1977:1160). Dostupný (v švédskom jazyku) na:

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/arbetsmiljola-19771160_sfs-1977-1160/

⁸³ Zákon o ochrane zamestnanosti (1982:80). Dostupný (v švédskom jazyku) na:

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-198280-om-anstallningsskydd_sfs-1982-80/

⁸⁴ Zákon o spolurozhodovaní na pracovisku (1976:580). Dostupný (v švédskom jazyku) na:

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1976580-om-medbestammande-i-arbetslivet_sfs-1976-580/

⁸⁵ Sieť rodinných podnikov – Švédsko: O rodinných podnikoch. Dostupné (v švédskom jazyku) na:

<https://familybusinessnetwork.se/om-fbn/#om-familjeforetag>

Holandská Snemovňa reprezentantov (Tweede Kamer) prijatým uznesením z 26. novembra 2019⁸⁶ požiadala vládu, aby prostredníctvom Centrálného štatistického úradu zhromažďovala kvantitatívne údaje o rodinných podnikoch, rozdelené podľa ich veľkosti, a to na národnej, regionálnej a miestnej úrovni. V zdôvodnení sa konštatuje, že napriek vysokému podielu rodinných podnikov v Holandsku nie je možné z dôvodu chýbajúcich údajov riadne monitorovať ich vývoj a prijať adekvátne opatrenia. Ďalším prijatým uznesením⁸⁷ následne požiadala o zbieranie týchto údajov na pravidelnej báze, počínajúc rokom 2022.

Na základe najnovších údajov o rodinných podnikoch (za rok 2022) publikovaných Centrálnym štatistickým úradom⁸⁸ existuje v Holandsku viac ako 1,85 mil. rodinných podnikov (v širšom zmysle), čo predstavuje cca 89 % všetkých podnikov. Viac ako 1,55 milióna z nich tvoria podniky s 1 zamestnancom, ide najmä o živnostníkov bez zamestnancov a spoločnosti s ručením obmedzeným (*besloten vennootschap*) bez zamestnancov. Rodinných podnikov s viac ako 1 osobou je takmer 300 tisíc.

Na celkovom počte 2 mil. podnikov sa rodinné podniky s viac ako 1 osobou podieľajú 14 %, čo predstavuje každý siedmy podnik. V prípade podnikov, ktoré zamestnávajú 2 až 10 ľudí, tvoria rodinné podniky až 71 %. Pri väčších firmách toto percento následne klesá.

Rodinné podniky sú v Holandsku najpočetnejšie v sektore poľnohospodárstva, lesníctva a rybolovu (47 %), ďalej v sektore ubytovacích a stravovacích služieb (40 %) a v sektore obchodu s automobilmi a ich opráv (30 %). V odvetviach informačných a komunikačných technológií a špecializovaných obchodných služieb sa vyskytujú pomenej.

Z hľadiska pracovnej sily sa rodinné podniky v roku 2022 v Holandsku podieľali na tvorbe takmer 2,8 mil. pracovných miest (t. j. 31 % všetkých pracovných miest v Holandsku).

Holandsko zaviedlo opatrenia na podporu nástupníctva (tzv. *Schéma nástupníctva v podnikaní*⁸⁹) prostredníctvom úľav na dani z dedičstva a darovania, ktoré majú za cieľ uľahčiť prevod rodinných podnikov na ďalšiu generáciu. Výška daňovej úľavy môže dosiahnuť až 100 %, v súlade s konkrétnymi podmienkami v kapitole IIIA. zákona o dedičstve⁹⁰. Pre využitie týchto úľav musia byť splnené tieto všeobecné podmienky:

⁸⁶ Tweede Kamer der Staten-Generaal: Návrh členov Amhaouch a Palland o kvantitatívnej štúdii Centrálného štatistického úradu (CBS) o rodinných podnikoch. Dostupné (v holandčine) na:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2019Z22720&did=2019D47174>

⁸⁷ Tweede Kamer der Staten-Generaal: Návrh členov Van Haga a Amhaouch o pravidelnom výskume rodinných podnikov spolu s Centrálnym štatistickým úradom (CBS) a ďalšími partnermi v oblasti znalostí. Dostupné (v holandčine) na: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2021D37938&did=2021D37938>

⁸⁸ Centrálny štatistický úrad: Takmer 300 tisíc rodinných podnikov v Holandsku. Dostupné (v angličtine) na:

<https://www.cbs.nl/en-gb/news/2024/49/nearly-300-thousand-family-businesses-in-the-netherlands>

Kompletné údaje o rodinných podnikoch za rok 2022 dostupné (v holandčine) na: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/aanvullende-statistische-diensten/2024/familiebedrijven-in-nederland-2022>

⁸⁹ Holandský vládny portál pre podnikateľov: Schéma nástupníctva v podnikaní. Dostupné (v angličtine) na:

<https://business.gov.nl/subsidy/business-succession-scheme-bor/>

⁹⁰ Zákon o dedičstve, 1956. Dostupný (v holandčine) na: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002226/2025-01-01/0>

- podnik, ktorý je predmetom darovania/dedenia musí vykazovať skutočnú podnikateľskú činnosť, na investičné činnosti a s nimi spojený majetok sa táto schéma neuplatňuje,
- nový vlastník podniku musí mať najmenej 21 rokov,
- (predchádzajúci) majiteľ musel mať podnik vo vlastníctve po dobu najmenej 5 rokov, v prípade dedenia je táto lehota skrátená na 1 rok,
- nový vlastník podniku musí pokračovať v jeho prevádzkovaní po dobu 3 rokov, v prípade vlastníctva akcií v akciovej spoločnosti (*NV*) alebo podielu v spoločnosti s ručením obmedzeným (*BV*) musí nový vlastník zostať ich majiteľom po dobu najmenej 5 rokov a podnik musí pokračovať vo svojej činnosti taktiež najmenej po dobu 5 rokov.

Zhrnutie

Rodinné podnikanie je kľúčovou súčasťou európskeho hospodárskeho, ale aj sociálneho priestoru. Zapojenie rodiny do podnikania prináša do obchodných vzťahov jedinečný faktor autentickosti smerom k zákazníkom, ale aj k celému dodávateľskému reťazcu. Rodinné podniky zároveň oproti iným podnikateľským subjektom čelia osobitným výzvam, ktoré spočívajú v potrebe zabezpečiť rovnováhu medzi rodinnou dynamikou a profesionálnym riadením podniku, ako aj v úsilí o dlhodobé zachovanie vlastníctva a kontroly nad podnikom v rámci rodiny. To by mali vo svojich verejných politikách na podporu oblasti rodinného podnikania reflektovať aj príslušné štáty.

Členské štáty EÚ, ako aj EÚ ako celok, identifikovali a prostredníctvom vyhlásení svojich predstaviteľov pravidelne deklamujú dôležitosť sektora rodinného podnikania. Konkrétne kroky a opatrenia na jeho podporu sa však na úrovni jednotlivých štátov líšia.

Snaha EÚ o zavedenie jednotnej definície rodinného podniku na európskej úrovni zatiaľ priniesla len „polovičaté“ výsledky. Definícia rodinného podniku z dielne Európskej komisie čelí kritike z dôvodu jej „širokej“ formulácie, čo spôsobuje ťažkosti aj pri praktických otázkach, ako je napríklad implementácia zberu štatistických údajov o rodinných podnikoch na európskej úrovni, čo bolo prvotne jedným z hnacím motorov prijatia jednotnej európskej definície rodinného podniku.

Vo vybraných štátoch EÚ, ktoré boli predmetom tejto štúdie, môžeme identifikovať rozdielne prístupy a prijaté opatrenia v rámci tejto problematiky, ktoré sa však navzájom môžu dopĺňať:

- prijatá legislatívna úprava rodinného podniku (Malta, Slovensko, Česko – v prípade rodinného závodu), príp. definovanie rodinného podniku na úrovni vládneho uznesenia (Česko – v prípade rodinného podniku),
- register rodinných podnikov (Česko, Malta, Slovensko), podpora zaregistrovaných podnikov cieľovými opatreniami (Česko, Malta),
- zriadenie mechanizmov na jednoduchšiu generačnú výmenu:
 - sprevádzanie pri prevode podniku zo strany daňového úradu (Rakúsko),
 - inštitúty pre správu majetku ako nadácie, zverenecké fondy (napr. Česko, Malta, Poľsko),
 - zvýhodnené daňové podmienky pre prevod podniku (Dánsko, Holandsko, Malta),

Pozn.: V nasledujúcich štátoch je zrušená daň z dedičstva: Slovensko (2004), Švédsko (2004), Rakúsko (2008), Česko (2014).

- iné:
 - inštitút „rodinnej spolupráce“ (Rakúsko),
 - vyňatie rodinných podnikov spod ustanovení/zákonov o pracovnom prostredí (Švédsko),
 - pravidelný zber štatistických údajov o rodinných podnikoch (Holandsko).

Zdroje

1. Požiadavka ECPRD č. 4888 Sociálne hospodárstvo, rodinné podniky a oslobodenie študentov od platenia odvodov (uzavretá databáza), november 2021. Dostupné po prihlásení: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/656934>
2. Európska komisia: Rodinný podnik. Dostupné (v angličtine) na: https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-fundamentals/family-business_en
3. Európska komisia: Záverečná správa expertnej skupiny o rodinných podnikoch, 2009. Dostupná (v angličtine) na: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/10388/attachments/1/translations>
4. Európska komisia: Skupina vyslancov MSP. Dostupné (v angličtine) na: https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-strategy-and-sme-friendly-business-conditions/sme-envoys-network_en
5. Skupina vyslancov mikro, malých a stredných podnikov (*Network of SME Envoys*): Hodnotenie rámcových podmienok pre prevody podnikov v členských štátoch EÚ. Dostupné (v angličtine) na: <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/core/api/front/expertGroupAdditionalInfo/52032/download>
6. Európska komisia: Nástroj technickej podpory (*Technical Support Instrument*). Dostupné (v angličtine) na: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument/technical-support-instrument-tsi_en
7. Európska komisia (Program Erasmus+): Plánovanie nástupníctva a regenerácia rodinných podnikov pre nový rast prostredníctvom inovatívneho vzdelávacieho programu. Dostupné (v angličtine) na: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/projects/search/details/601117-EPP-1-2018-1-IT-EPPKA2-KA>
8. Európska komisia: Kohesio: objavte projekty EÚ vo vašom regióne. Dostupné na: <https://kohesio.ec.europa.eu/sk/projekty/Q3756564>
9. Európska komisia: Príklady projektov spolufinancovaných EÚ v rokoch 2013-2023, zameraných na prevod podnikov a rodinné nástupníctvo. Dostupný (v angličtine) na: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/57415>
10. Interreg Central Europe: ENTER-transfer project. Dostupné (v angličtine) na: <https://programme2014-20.interreg-central.eu/Content.Node/ENTER-transfer.html>
11. Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Rodinné podniky v Európe ako zdroj oživenia hospodárskeho rastu a lepších pracovných miest“ (2016/C 013/03). Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015IE0722>
12. Eurostat (slovník). Dostupné (v angličtine) na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Farm_labour_force_-_family_labour
13. Eurostat: Poľnohospodárska štatistika – rodinné poľnohospodárstvo v EÚ. Dostupné (v angličtine) na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Agriculture_statistics_-_family_farming_in_the_EU#Highlights
14. Rakúsky inštitút pre výskum MSP (analýza pre Európsku komisiu): Prehľad relevantných otázok rodinného podnikania, 2008. Dostupné (v angličtine) na: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/10389/attachments/1/translations/en/renditions/native>
15. Organizácia OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO): Definície rodinných fariem podľa FAO. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.fao.org/world-agriculture-watch/tools-and-methodologies/definitions-and-operational-perspectives/family-farms/en>

16. Webová stránka asociácie Európske rodinné podniky. Dostupná (v angličtine) na: <https://europeanfamilybusinesses.eu/>
17. Katedra rodinného podnikania (E. Ginglinger, F. Toubal), Univerzita Dauphine v Paríži: Rodinné podniky po celom svete, január 2024. Dostupné (v angličtine) na: https://dauphine.psl.eu/fileadmin/mediatheque/chaieres/Entreprises_familiales/lettres_recherche/Chair_FF_Research_letter_Janv2024_ENG.pdf
18. PwC: Prieskum rodinných podnikov, stredná a východná Európa, 2023. Dostupné (v angličtine) na: <https://cee.pwc.com/2023-family-business-survey-in-cee.html>
19. KPMG, Európske rodinné podniky: Barometer rodinných podnikov v Európe, 2019. Dostupné (v angličtine) na: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2019/11/european-family-business-barometer.pdf>
20. KPMG, Európske rodinné podniky: Barometer rodinných podnikov v Európe, Výsledky za Slovensko, 2019. Dostupné na: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/sk/pdf/2o2o/family-business-barometer-2019.pdf>

Slovensko

21. Zákon č. 494/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupný na: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2022/494/20230701.html>
22. Zákon č. 112/2018 Z. z. sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupný na: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2018/112/20250401>
23. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR: Rodinné podniky. Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/socialna-ekonomika/rodinne-podniky.html>
24. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR: Register rodinných podnikov/ Evidencia rodinných podnikov. Dostupné na: <https://registre.socialnaekonomika.gov.sk/>
25. HAVEL & PARTNERS: Zavedenie definície rodinného podniku a iné novinky pre rodinné firmy. Dostupné na: <https://www.havelpartners.blog/zavedenie-definie-rodinneho-podniku-a-ine-novinky-pre-rodinne-firmy>
26. Slovak Business Agency: Štúdia rodinného podnikania na Slovensku, 2018. Dostupná na: https://www.sbagency.sk/sites/default/files/3_studia_rodinneho_podnikania_na_slovensku.pdf
27. Asociácia priemyselných zväzov a dopravy: Právna úprava rodinných podnikov. Dostupné na: <https://www.apzd.sk/slovensko-ma-prvu-pravnu-upravu-rodinnych-podnikov-co-prinasa/>
28. Podnikajte.sk: Registrácia a evidencia rodinných firiem po roku: nulový záujem. Dostupné na: <https://www.podnikajte.sk/manazment-a-strategia/registracia-evidencia-rodinnych-firiem-nulovy-zaujem>
29. NR SR: Návrh poslancov NR SR Anny ANDREJUOVEJ a Miloša SVRČEKA na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 34/2002 Z. z. o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ČPT 1623, 8. volebné obdobie. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=9298>

Česko

30. Občiansky zákonník (zákon č. 89/2012 Sb.). Dostupný (v češtine) na: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2012/89?zalozka=text>
31. Zákon Českej národnej rady o daniach z príjmu č. 586/1992 Sb. Dostupný (v češtine) na: <https://www.e-sbirka.cz/sb/1992/586>

32. Časopis Dane a právo v praxi: Rodinný závod, rodinný podnik a spolupracujúce osoby. Dostupné (v češtine) na: <https://www.dauc.cz/clanky/8510/rodinny-zavod-rodinny-podnik-a-spolupracujici-osoby>
33. Ministerstvo priemyslu a obchodu ČR: Definícia rodinného podniku. Dostupné (v češtine) na: <https://mpo.gov.cz/cz/podnikani/rodinne-podnikani/definice/definice-rodinneho-podniku--253096/>
34. Rada kvality ČR: Národná cena ČR za kvalitu v rodinnom podnikaní. Dostupné (v češtine) na: <https://portalkvality.gov.cz/narodni-a-krajske-ceny/narodni-cena-kvality-cr/narodni-cena-cr-za-kvalitu-v-rodinnem-podnikani/>
35. AMSP ČR: Register rodinných podnikov. Dostupný (v češtine) na: <https://www.amspace.cz/projekty-a-temata/registr-rodinnych-podniku>
36. BusinessInfo.cz: Register rodinných podnikov. Dostupný (v češtine) na: <https://www.businessinfo.cz/clanky/registr-rodinnych-podniku/>
37. Národná rozvojová banka: Do Registra rodinných firiem sa zapísala už tisícka podnikov. Dostupné (v češtine) na: <https://www.nrb.cz/do-registru-rodinnych-firem-se-zapsala-uz-tisicovka-podniku/>
38. Národná rozvojová banka ČR: Ste rodinná firma a máte záujem o zvýhodnené financovanie? Zaregistrujte sa! Dostupné (v češtine) na: <https://www.nrb.cz/jste-rodinna-firma-a-mate-zajem-o-zvyhodnene-financovani-zaregistrujte-se/>
39. Národná rozvojová banka ČR: Záruka 2015 – 2023. Dostupné (v češtine) na: <https://www.nrb.cz/produkt/zaruka-2015-az-2023/gen-zaruka/>
40. Národná rozvojová banka ČR: Expanze – úvery. Dostupné (v češtine) na: <https://www.nrb.cz/produkt/expanze/>
41. Národná rozvojová banka ČR: Expanze – záruky. Dostupné (v češtine) na: <https://www.nrb.cz/produkt/expanze-zaruky/>
42. Ipsos: Výskum rodinných firiem (109. prieskum pre AMSP ČR). Dostupné (v češtine) na: <https://www.amspace.cz/pruzkumy-a-analyzy/109-pruzkum-amspace-cr-vyzkum-rodinnych-firem>

Poľsko

43. Správa Najvyššieho kontrolného úradu: Právne bariéry rozvoja rodinných spoločností v Poľsku, 2018. Dostupné (v poľštine) na: <https://www.nik.gov.pl/plik/id,19747,vp,22361.pdf>
44. PARP: Rodinné podniky v poľskom hospodárstve – príležitosti a výzvy, 2009. Dostupné (v poľštine) na: https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/2009_firmy_rodzinne_szanse.pdf
45. Inštitút rodinného podnikania: Rodinný podnik je značka, Správa z výskumu vykonaného v rámci projektu „Štatistika rodinných podnikov“, 2016. Dostupné (v poľštine/angličtine) na: https://www.researchgate.net/profile/Ewa-Wiecek-Janka/publication/313508349_Firma_rodzinna_to_marka_Raport_z_badania_przeprowadzonego_w_ramach_projektu_Statystyka_Firm_Rodzinnych/links/589ca9cf45851573881bec45/Firma-rodzinna-to-marka-Raport-z-badania-przeprowadzonego-w-ramach-projektu-Statystyka-Firm-Rodzinnych.pdf
46. PwC: Správa o prieskume poľských rodinných podnikov, 2023. Dostupné (v poľštine) na: <https://www.pwc.pl/pl/publikacje/raport-badanie-polskich-firm-rodzinnych-2023.html>
47. KPR: Zákon o rodinnej nadácii – na koho sa vzťahuje a ako funguje? Dostupné (v poľštine) na: <https://kpr-restrukturyzacja.pl/ustawa-o-fundacji-rodzinnej-kogo-dotyczy-i-jak-dziala/>
48. Zákon z 26. januára 2023 o rodinnej nadácii. Dostupný (v poľštine) na: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20230000326/U/D20230326Lj.pdf>
49. Webstránka Asociácie Iniciatíva rodinných firiem. Dostupné (v poľštine): <https://firmyrodzinne.pl/o-nas/witaj/>

50. Webstránka Inštitútu rodinného podnikania. Dostupné (v poľštine): <https://www.ibrpolska.pl/>
51. Webstránka Nadácie rodinných podnikov. Dostupné (v poľštine): <https://ffr.pl/pl/>
52. Webstránka Family Business Network Poland. Dostupné (v poľštine): <https://www.fbnpoland.org/o-nas>
53. Stály podvýbor Sejmu pre inovácie a konkurencieschopnosť hospodárstva Sejmu: Zasadnutie č. 11, 2025-02-21. Dostupné (v poľštine) na: <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/PosKomZrealizowane.xsp?komisja=GOR03S#11>
54. Stály podvýbor Sejmu pre inovácie a konkurencieschopnosť hospodárstva Sejmu: Audiozáznam zasadnutia č. 11, 2025-02-21. Dostupné (v poľštine) na: https://sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/transmisje_arch.xsp?unid=43D0AE992AB044D8C1258C31004686AE
55. Business Insider: Rodinné podniky chcú podporu a dereguláciu. Tu sú ich požiadavky. Dostupné (v poľštine) na: <https://businessinsider.com.pl/prawo/bariery-dla-firm-rodzinych-w-polsce-jakie-zmiany-moga-pomoc/mbtsg9d>

Rakúsko

56. Rakúsky portál služieb pre firmy: Spolupráca rodinných príslušníkov. Dostupné (v nemčine) na: <https://www.usp.gv.at/themen/brancheninformationen/gastronomie-und-tourismus/mitarbeit-von-familienangehoerigen.html>
57. Spolkové právo konsolidované: Všeobecný občiansky zákonník. Dostupný (v nemčine) na: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001622>
58. Rakúsky fond zdravotného poistenia: Rodinná spolupráca vo firmách. Dostupné (v nemčine) na: <https://www.gesundheitskasse.at/cdscontent/?contentid=10007.817737>
59. Spolkové právo konsolidované: Všeobecný zákon o sociálnom poistení. Dostupný (v nemčine) na: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10008147>
60. Rakúsky parlament: Zákon o odkladnej lehote (*Grace-Period-Gesetz*). Dostupný (v nemčine) na: <https://www.parlament.gv.at/gegenstand/XXVII/I/2510>
61. Rakúsky parlament: Národná rada schválila podporu pre odovzdávanie podnikov v rodinných firmách. Dostupné (v nemčine) na: https://www.parlament.gv.at/aktuelles/pk/jahr_2024/pk0467
62. Spolkový daňový poriadok. Dostupný (v nemčine) na: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10003940>
63. Spolkové právo konsolidované: Úplná právna úprava živnostenských predpisov 1994. Dostupné (v nemčine) na: <https://www.ris.bka.gv.at/geltendefassung.wxe?abfrage=bundesnormen&gesetzesnummer=10007517>
64. Platforma verejnej správy oesterreich.gv.at: Prenájom miestností a obchodné právo. Dostupné (v nemčine) na: https://www.oesterreich.gv.at/themen/reisen_und_freizeit/reisen-und-ferien/7/Seite.2960406.html
65. Konsolidovaný krajinský zákon Vorarlberska: Zákon o vidieckom osídlení. Dostupný (v nemčine) na: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=LrVbg&Gesetzesnummer=20000592&FassungVom=2025-02-02>

66. Spolkové ministerstvo poľnohospodárstva, lesníctva, regiónov a vodného hospodárstva Rakúska: Totschnig predstavuje stimulačný program pre poľnohospodárstvo vo výške 360 miliónov eur. Dostupné (v nemčine) na: <https://www.bmluk.gv.at/service/presse/landwirtschaft/2023/totschnig-praesentiert-360-millionen-impulsprogramm-lw.html>
67. Konsolidovaný krajský zákon Burgenlandu: Vyhláška o otváracích hodinách obchodov. Dostupný (v nemčine) na: <https://ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=LrBgld&Gesetzesnummer=20000244>
68. KMU Forschung Austria: Rodinný podnik: Pilier hospodárstva, apríl 2020. Dostupné (v nemčine) na: <https://www.kmuforschung.ac.at/wp-content/uploads/2020/04/wko-analyse-familienunternehmen-4-2020.pdf>

Malta

69. Zákon o rodinnom podnikaní (Zákon č. XLVIII v znení neskorších predpisov). Dostupný (v angličtine) na: <https://legislation.mt/eli/cap/565/eng>
70. Maltské združenie zamestnávateľov: Zákon o rodinných podnikoch, miestna legislatíva. Dostupné (v angličtine) na: <https://index.maltaemployers.com/en/the-family-business-act-local-legislation>
71. Zákon o dani z dokumentov a prevodov. Dostupný (v angličtine) na: <https://legislation.mt/eli/cap/364/eng/pdf>
72. Nariadenie o dani z darov obchodovateľných cenných papierov a nehnuteľného majetku používaného na podnikanie (oslobodenie). Dostupné (v angličtine) na: <https://legislation.mt/eli/sl/364.15/eng/pdf>
73. MaltaEnterprise: MicroInvest 2024. Dostupné (v angličtine) na: <https://maltaenterprise.com/support/micro-invest>
74. MaltaEnterprise: Dotácie na rodinné podnikanie. Dostupné (v angličtine) na: <https://maltaenterprise.com/familybusinessgrant>
75. BusinessNow.mt: Rodinné podniky fungujú inak: Ako Úrad pre rodinné podniky podporuje ich jedinečné potreby. Dostupné (v angličtine) na: <https://businessnow.mt/family-businesses-operate-differently-how-the-family-business-office-supports-their-unique-needs/>
76. Národný štatistický úrad (Malta): Demografia podnikov (2023). Dostupné (v angličtine) na: <https://nso.gov.mt/statistical-business-register/business-demography-2023/>

Dánsko

77. Dansk Industri: Miestnu komunitu udržiavajú v chode podniky riadené vlastníckmi a rodinné podniky, august 2023. Dostupné (v dánčine) na: <https://www.danskindustri.dk/arkiv/analyser/2023/8/ejerledede-og-familieejede-virksomheder-holder-gang-i-lokalsamfundet/>
78. Dansk Industri: Prijaté nové pravidlá pre generačné nástupníctvo. Dostupné (v dánčine) na: <https://www.danskindustri.dk/danskefamilievirksomheder/nye-regler-for-generationsskifte-pa-vej/>
79. Forbes: Ako sa Dánsko snaží udržať rodinné podniky. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.forbes.com/sites/francoisbotha/2024/06/23/how-denmark-is-moving-to-retain-family-owned-businesses/>
80. Stiftung Familienunternehmen: Rebríček krajín z pohľadu rodinných podnikov. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.familienunternehmen.de/en/publications/country-index-for-family-businesses-2024>

81. Dánsky parlament (Folketinget): L 123 Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o dani z nehnuteľností, zákon o dani z kapitálových výnosov a rôzne iné zákony. Dostupný (v dánčine) na: https://www.ft.dk/samling/20241/lovforslag/1123/20241_1123_som_vedtaget.htm
82. Ministerstvo pre oblasť daní (Dánsko): Dosiadnutá široká politická dohoda na posilnenie podnikateľského prostredia. Dostupné (v dánčine) na: <https://skm.dk/aktuelt/presse-nyheder/pressemeddelelser/bred-politisk-aftale-om-et-staerkere-erhvervsliv-paa-plads>
83. Grant Thornton Danmark: Návrh zákona o zmiernení generačnej výmeny v prípade podnikov. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.grantthornton.dk/nyhederogpublikationer/nyheder/nyheder-2025/lovforslag-om-lempelser-af-generationsskifte-for-erhvervsvirksomheder/>

Švédsko

84. Zákon o pracovnom prostredí (1977:1160). Dostupný (v švédskom jazyku) na: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/arbetsmiljolaag-19771160_sfs-1977-1160/
85. Zákon o ochrane zamestnanosti (1982:80). Dostupný (v švédskom jazyku) na: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-198280-om-anstallningsskydd_sfs-1982-80/
86. Zákon o spoloorozhodovaní na pracovisku (1976:580). Dostupný (v švédskom jazyku) na: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1976580-om-medbestammande-i-arbetslivet_sfs-1976-580/
87. Sieť rodinných podnikov – Švédsko: O rodinných podnikoch. Dostupné (v švédskom jazyku) na: <https://familybusinessnetwork.se/om-fbn/#om-familjeforetag>

Holandsko

88. Tweede Kamer der Staten-Generaal: Návrh členov Amhaouch a Palland o kvantitatívnej štúdii Centrálného štatistického úradu (CBS) o rodinných podnikoch. Dostupné (v holandčine) na: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2019Z22720&did=2019D47174>
89. Tweede Kamer der Staten-Generaal: Návrh členov Van Haga a Amhaouch o pravidelnom výskume rodinných podnikov spolu s Centrálnym štatistickým úradom (CBS) a ďalšími partnermi v oblasti znalostí. Dostupné (v holandčine) na: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2021D37938&did=2021D37938>
90. Centrálny štatistický úrad: Takmer 300 tisíc rodinných podnikov v Holandsku. Dostupné (v angličtine) na: <https://www.cbs.nl/en-gb/news/2024/49/nearly-300-thousand-family-businesses-in-the-netherlands>
91. Kompletne údaje o rodinných podnikoch za rok 2022 dostupné (v holandčine) na: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/aanvullende-statistische-diensten/2024/familiebedrijven-in-nederland-2022>
92. Holandský vládny portál pre podnikateľov: Schéma nástupníctva v podnikaní. Dostupné (v angličtine) na: <https://business.gov.nl/subsidy/business-succession-scheme-bor/>
93. Zákon o dedičstve, 1956. Dostupný (v holandčine) na: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002226/2025-01-01/0>

Všetky zdroje sú aktuálne k dňu zverejnenia materiálu.
Konverzný kurz bol prepočítaný na základe menovej kalkulačky NBS k 10.4.2025.

Všetky iniciatívne materiály PI nájdete na:
[https://www.nrsr.sk/web/?sid=nrsr/kancelaria/pi/oa/
materialy/pm](https://www.nrsr.sk/web/?sid=nrsr/kancelaria/pi/oa/materialy/pm)

Parlamentný inštitút
Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky
pi@nrsr.sk
www.nrsr.sk

